

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод. Цел и задачи на Прединвестиционното проучване

1. Местоположение и природни условия на обекта.

Изградена инфраструктура и сграден фонд

1.1. Местоположение

1.2. Климат

1.3. Релеф и морфология на терена, водни ресурси

1.4. Почви

1.5. Флора

1.6. Растителност, характерни фитоценози и местообитания

1.7. Фауна

1.8. Екосистеми

1.9. Формирани характерни микроландшафтни зони на територията на обекта и условия за рекреационно-туристически функции

1.10. Инженерно-инфраструктурни системи

1.11. Сграден фонд

2.0. Нормативна рамка и търсен функционален профил на комплекса

2.1. Статут и нормативна рамка

2.2. Стратегически цели и приоритети и специфични цели съгласно ПУ и Стратегията за развитие на парка

2.3. Обобщение на търсените функционални зони и ядра съгласно стратегическите цели и приоритети, специфичните цели и заданието за ПИП

3.0. Устройствено решение

3.1. Привързване на търсените функционалните зони и ядра към формираните характерни микроландшафтни зони на

*обекта. Функционално зонирание на горски комплекс
„Младежки лагер и зелено училище Калето“*

*3.2. Разделяне на зоните в зависимост от времетраенето на
престоя и режима на достъпност*

3.3. Комуникационно-транспортна схема и маршрути

3.4. Баланс на територията и устройствени режими.

Устройствови показатели.

*3.5. Баланс на ландшафтните пространства и ландшафтно-
устройствови мероприятия за изграждането им.*

Увод. Цели и задачи

Целите и задачите на настоящото Прединвестиционно проучване са съобразени с очертаните насоки в Националната стратегия за развитие на туризма, Стратегията за развитие на област Варна 2005-2015 г. и Общински план за развитие на община Варна 2014-2020 г., Програми за развитие на алтернативния, културния туризъм и екотуризма на ниво национални и регионални органи и браншови организации и с т р а т е г и я т а за позиционирането на Природен Парк «Златни пясъци» и прилежащите му територии на туристическия пазар.

Проучването е в пълно съответствие с оценката на състоянието, целите и приоритетите на Плана за управление на Природен парк (ПП) "Златни пясъци" и свързаните с тях програми и проекти. Тя предвижда дългосрочни действия, ориентирани към налагане на специфичния облик на ПП "Златни пясъци", създаване на негов запомнящ се туристически имидж и успешното позициониране на парка на туристическия пазар.

Основната цен на разработката се изразява с Приоритет 4 и специфичните цели към него от Стратегията за позиционирането на Природен парк «Златни пясъци» и прилежащите му територии на туристическия пазар. Тя се изразява в повишаване на конкурентоспособността чрез дефиниране и разработване на нови пазарни ниши и диверсификация на туристическия продукт:

- Разработване и налагане на нова визия за туристическия продукт на природен парк "Златни пясъци" - "Парк на приказките и легендите", носещ очарованието на чистата природа и даващ възможност за физически занимания и екологично образование.
- Създаване и налагане на нов продукт – Детски и юношески палатъчни лагери.
- Създаване на нови тематични туристически маршрути като атрактивен маршрут "Светът на приказките и легендите", „Пътя на занаятите“ и др.
- Създаване на Атракционен парк „Крепостта Калето“
- Реализиране на образователна програма "Светът на животните" чрез интерпретативни/ интерактивни информационни кътове на отделните животни
- Други привлекателни форми като места за бивакуване и ВВQ, веломаршрути за екстремн велосипедизъм, полигони за ориентиране, за пейнтбол, бърдуочинг и др.

Задачите на разработката включват:

- Изготвяне на анализи за наличните природно-климатични условия и съществуващата инженерно-техническа инфраструктура и сграден фонд
- Оценка на туристическорекреационния потенциал на отделните части от територията на основата на направените анализи
- Разработване на целесъобразно функционално зонироване с ефективно разпределение на гореизброените обекти и дейности на територията
- Предложение на ефективно площоразпределение с разделяне и пространствено обособяване на детско-юношеския лагер и ограничаване на достъпността до него и по-широк обществен достъп до останалите обекти и функционални ядра.
- Разработване на ефикасна и съобразена с теренните условия комуникационно-транспортна система с трасета за тематични, изследователски и веломаршрути.
- Оформяне на нови открити и закрити ландшафтни пространства съобразени с предвидените туристическо-рекреационни функции
- Подходящо разполагане на новите архитектурни обекти, необходими за ефективно обслужване на функционалните ядра
- Ескизни разпределения на новите и реконструираните архитектурни обекти.

1. Местоположение и природни условия на обекта. Изградена инфраструктура и сграден фонд

1.1. Географско разположение

Теренът попада в границите на Природен парк „Златни пясъци“ и е обособен в в ПИ 39459,15,560 по КККР на с. Кранево, м. „Калето“, в землището на с. Кранево, община Балчик, област Добрич

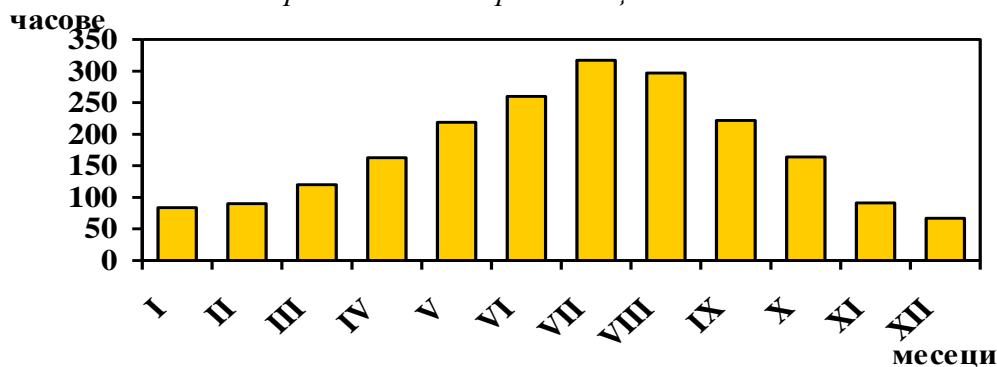
1.2. Климат

Изследването е проведено по данни на метеорологичните станции на Варна 1 /3 т н.в./, Варна 2 /15 т н.в./, Балчик /50 т н.в./. Използвана е метеорологична информация за периода 1931 - 1970г., получена от Климатичен справочник на НРБългария Том 1-4. С., Наука и изкуство. В изследването е използвана информация и от Агроклиматичен атлас на България, под ред. на Е. Хепикович, Ил. Стефанов, 1982. С., КИПП по картография и Агроклиматичен справочник на НР България, 1960. С., Наука и изкуство, както и от аркоустройствения проект на НП „Златни пясъци“, 1994 година, С., Агролеспроект

В климатично отношение ПП „Златни пясъци“ попада в Континентално-средиземноморската климатична област - Черноморска климатична подобласт, район на Северно Черноморие (Климатично райониране на България - Л. Събев и Св. Станев).

Климатът в района, макар да показва добре изразени умереноконтинентални признаци, е силно повлиян от благотворното въздействие на Черноморския басейн и бризовата ветрова циркулация. Наблюдава се специфичен сезонен режим в динамиката на отделните климатични елементи. Това определя наличието на една по-продължителна и топла есен, мека и влажна зима в сравнение в територии отдалечени от морския бряг. Пролетта се характеризира с по-ниски температури и по-интензивни ветрове.

Слънчево греене. Продължителността на слънчевото греене е определящ фактор за формиране на растителността и за разпределението на флористичните видове, както и за устройване на рекреационно-туристически функции. За района може да се отбележи голямата ѝ стойност през месеците от май до октомври вкл., която се движи между 6 и 10 часа на ден. Най-много часове със слънчево греене за ПП „Златни пясъци“ има през юли - 317 h., а минимумът е през декември (фиг. 1). Най-голям брой дни без слънчево греене са регистрирани за декември- 13 дни, а най-малък за юли и август (табл. 1). Високата степен на лесистост дава добро засенчване през месеците на най-интензивно слънчево греене.

Фиг. 1 Продължителност на слънчевото греене Варна.

Таблица № 1 Брой дни без слънчево греене

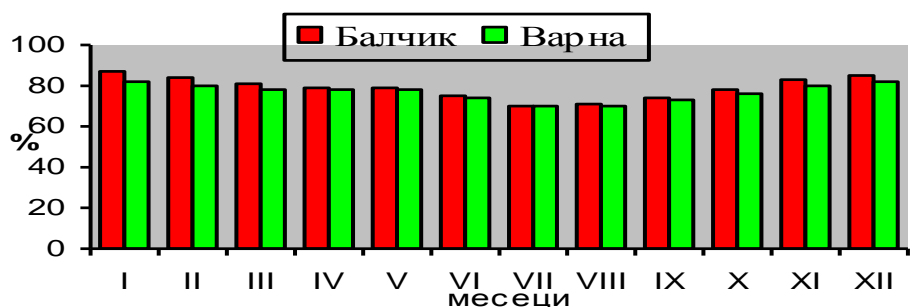
Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII	IX	X	XI	XII
ст. Варна	12	9	9	5	2	1	0	0	1	4	9	13

Въздушна влажност. Основно значение за разпространението на видовете и най-вече за формирането на характерните растителни съобщества има относителната влажност на въздуха. Тя е определяща за развитието на лонгозните фитоценози без наличие на постоянни повърхностнотечащи води. Тя е и един от основните източници на влага за “шибляците”, които са се образували върху плитките почви на силнодренираща скална основа. Високата въздушна влажност компенсира в определена степен ниското количество на валежите в района. Данни за относителната влажност на въздуха са показани на Фиг.2. Годишните стойности на относителната влажност са за Балчик /50 т/ - 79%, Варна 1 /3 т/ - 77%.

Относителната влажност на по-голяма надморска височина има по-високи стойности, като тенденцията и за двете станции е еднаква. Максимумът е през януари, минимумът е през юли и август.

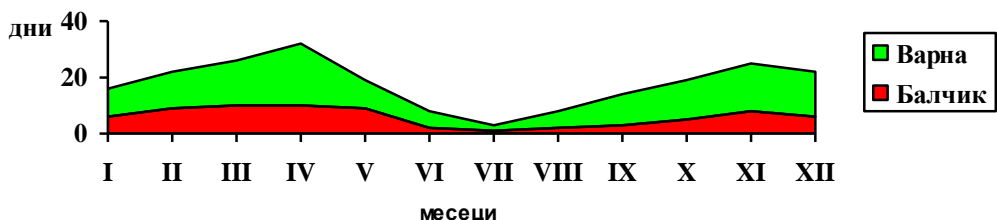
В района стойностите са по-високи от тези за вътрешността на страната и са сравнително по-постоянни през различните сезони и през различните часове от деня. Докато през студената част на годината за увеличаване на влажността на въздуха основна роля играе по-високата температура по Черноморието, през топлата част на годината основна роля играят по-голямото изпарение и морският бриз, чрез който главно се осъществява преносът на влагата. Увеличение на относителната влажност се наблюдават през следобедните часове - с 10-12%.

Годишната амплитуда на относителната влажност за Черноморското крайбрежие е 10-15%.

Фиг.2 Средна месечна относителна влажност на въздуха (%)

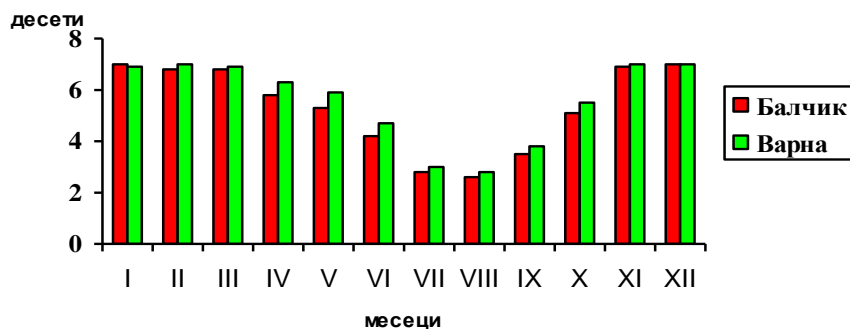
Мъгли. Максималният брой на дни с мъгла за Балчик е 10 (през март и април), а минималният е 1 - през юли. За Варна те са съответни 22 (през април) и 2 през (юли)

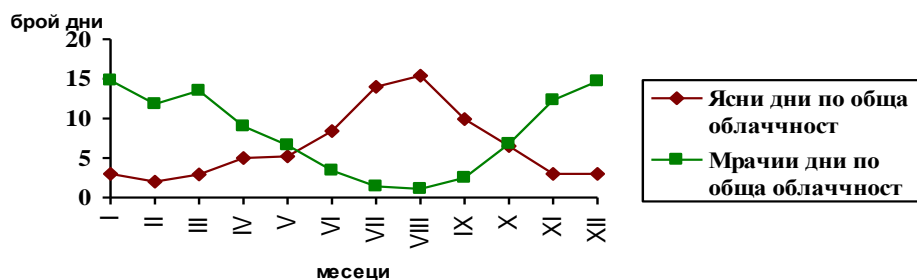
Фиг.3 Максимален брой на дни с мъгла

Облачност. Средната годишна обща облачност за Балчик е 5,3, за Варна- 5,6 (Фиг.4) Годишният брой на ясните дни по обща облачност за Балчик е 78 дни. Максималния брой на ясните дни за Балчик е през август, а минимумът е през февруари.

Годишният брой мрачни дни за Балчик е 98. Максимумът им е през януари - 14,8, а минимумът е през август. (Фиг.5)

Фиг.4 Средна месечна обща облачност

Фиг.5 Месечен брой на ясните и на мрачните дни по обща облачност - Балчик

Снежна покривка. Поради високите зимни температури и зимния минимум на валежите, снежна покривка се образува рядко и не се задържа дълго време (между две и четири седмици). Това е предпоставка резки и продължителни застудявания да се отразяват губелно на по-топлолюбивата растителност. Такива аномалии са отбелязани за последните сто години два пъти, когато е измръзвала голяма част от екзотичната растителност в парка “Евксиноград” и са се характеризирали с трайно замръзване на морската повърхност. Малкото количество на снежната покривка също така лишава почвата от снежно влагозапасяване.

Таблица № 2. Брой на дни със снежна покривка по десетдневия

Месец	X			XI			XII			I			II			IV	VI		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	3	1	2	3
Бк					*	*	*	*	*	*	2	3	*	*	*	*	*	*	*
Вн					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	3	*	*	*	*

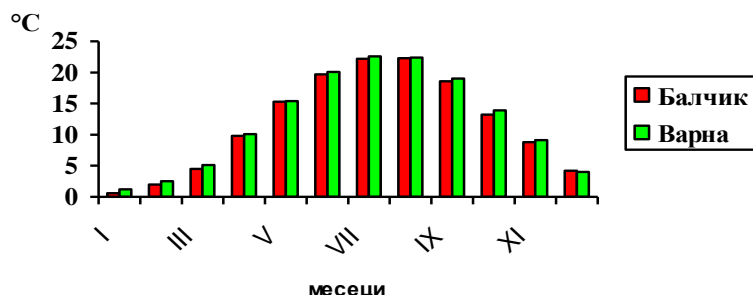
Таблица № 3. Дата на появяване и разрушаване на снежната покривка

дата на появяване на снежната покривка			дата на образуване на устойчива снежна покривка			дата на разрушаване на устойчива снежна покривка			дата на изчезване на снежната покривка		
най-ранна	Най-късна	средна	най-ранна	най-късна	средна	най-ранна	най-късна	средна	най-ранна	най-късна	средна
16.XI	-	19.XII	13.I		*	-	14.III	-	-	25.III	20.II

Температура на въздуха. Температурните условия, съответно количеството топлина и нейното изменение през летните месеци определят продължителността на вегетационния период. Те влияят върху определянето на флористичния състав.

Близостта на Черно море е важен фактор, определящ температурния режим в района. Средната януарска температура е с 1 до 2 °C по-висока отколкото в близките райони на Дунавската равнина, които са извън обсега на черноморското климатично

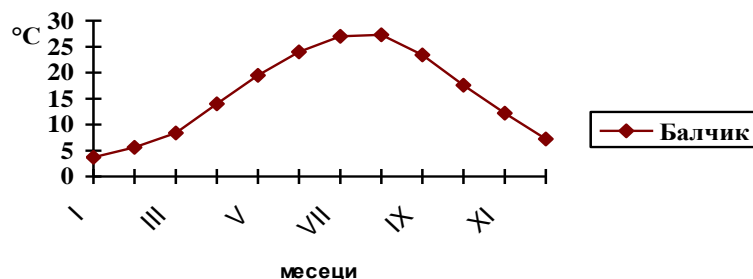
влияние и климатообразувания ефект на морския бриз. Добре изразеното влияние в областта се потвърждава и от положителната средноянуарска температура (1,2°C) и сравнително високите зимни температури (2,3°C). Показателна е и сравнително малката средна годишна температурна амплитуда (под 22°C). Данните за средна месечна температура на въздуха са дадени на Фиг. 6. Тази малка температурна амплитуда е благоприятен фактор за развитие на туристическо-рекреационните функции

Фиг.6 Средна месечна температура на въздуха

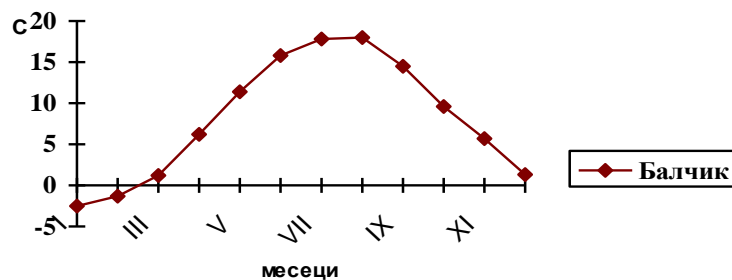
Най-висока средна месечна температура за Балчик, на 50 м н.в. е измерена през август +22,3°C, а най-ниска през януари +0,6°C. За Варна те са през същите месеци и са съответно 22,6°C и 1,2°C. Средната годишна температура на въздуха за Балчик е 11,5°C, а за Варна- 12,1°C.

Средните и абсолютни максимални температури, в сравнение с тези в някои райони от страната са сравнително по-ниски. Абсолютната максимална годишна температура за станция Балчик е 37,8 оС, за Варна 41,4оС.Средната месечна максимална температура на въздуха за Балчик е през август +27.3оС, а минималната е през януари +3,7оС. (Фиг. 7)

Фиг. 7 Средна месечна максимална температура на въздуха

Най-ниската стойност на средната месечна минимална температура на въздуха за Балчик е през януари -2,5оС, а най- високата е през август (+18оС).(Фиг. 9)

Фиг. 9 Средна месечна минимална температура на въздуха

Средната продължителност на свободното от мраз време (определящо за дължината на вегетационния период) е 242 дни на 3 метра н.в., а на 50 метра е 208 дни. Датите за първия и последен мраз са дадени в табл 4.

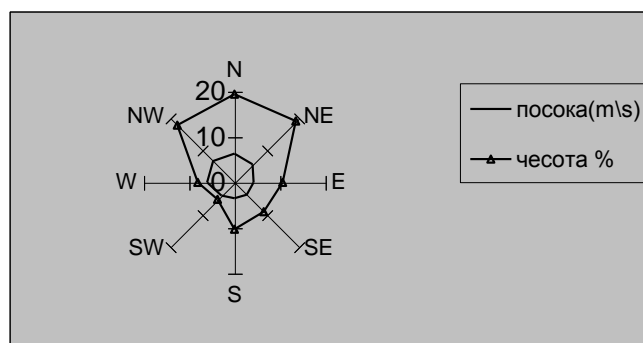
Таблица № 4. Средна и крайна дата на последния пролетен и първия есенен мраз и средна продължителност на свободното от мраз време

станция	Последен мраз			Първи мраз			Ср. продължителност на свободното от мраз време /дни/
	най-ранна	средна	най-късна	най-ранна	средна	най-късна	
Варна 1	16.II	23.III.	14.IV	30.IX	21.XI	29.XII	242
Варна 2	24.III	12.IV	23.IV	9.X	7.XI	21.XI	208

Вятър. Вятърът играе изключително важна роля за разпространението и растежа на дървесната растителност. Той коригира значително влиянието на другите климатични елементи като температурата и влажността на въздуха. Вятърът влияе на интензивността на някои физиологични процеси като транспирацията, дишането и др.

Вятърът е определящ фактор за усещането за студ и топлина и комфорт на почиващите. Високата степен на лесистост на територията намалява силно влиянието на въздушната циркулация. Това създава една много подходяща среда за отдих и къмпингуване.

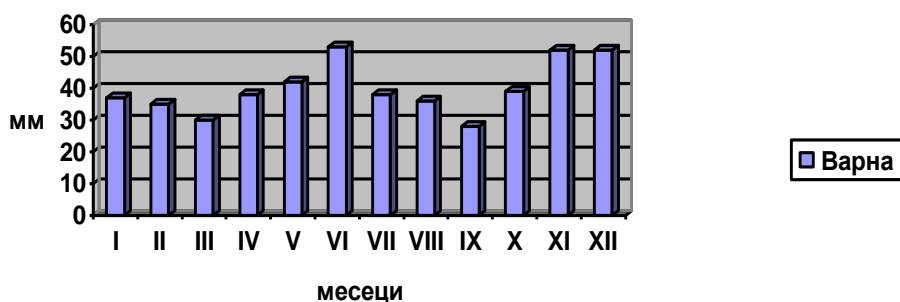
Въздушната циркулация е с ясно изразен режим, който се характеризира с преобладаване на ветрове със северна компонента - северни, северо-източни и северозападни (по-рядко). Особеност е сезонната зависимост на северо-западните и юго-западните ветрове - първите са по-чести през есенно-зимния период, докато вторите - през пролетно-летния. Черноморският район се отличава със специфична бризова ветрова циркулация. През лятото при топло и слънчево време се наблюдава денонощна смяна в посоката на бриза - от морето към сушата и обратно. Особено значение има дневният морски бриз който води до неутрализиране на високите термични нива.

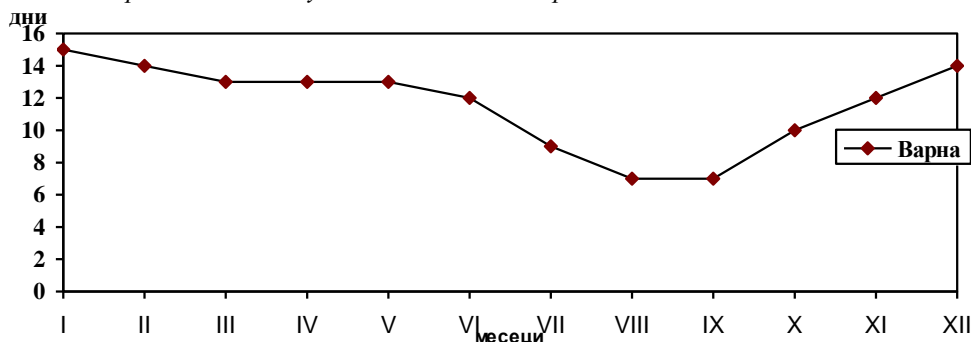
Фиг. 10 Годишна роза на вятъра- Балчик.

Валежи. Валежите в този район са основен източник за влагозапасяване.

Валежният режим (февруарски и септемврийски минимум и максимум от средата на пролетта до средата на лятото), както и неголемите средни годишни суми на валежите (около 513 мм) са по-скоро характеристика на континентален характер на времето в района (въпреки силното морско влияние) (Фиг.11). Малките валежни количества след средата на лятото до известна степен се компенсират с високата въздушна влажност. Съчетанието от тези фактори с благоприятна температура през по-голямата част от годината и висока въздушна влажност създават добри условия за развитие на разнообразна растителност. Това показва и хидротермичният коефициент, чиито стойности са благоприятни точно в периода на най-интензивен растеж- от април до юли (табл. 5).

Фиг. 11. Средна месечна сума на валежите- Варна

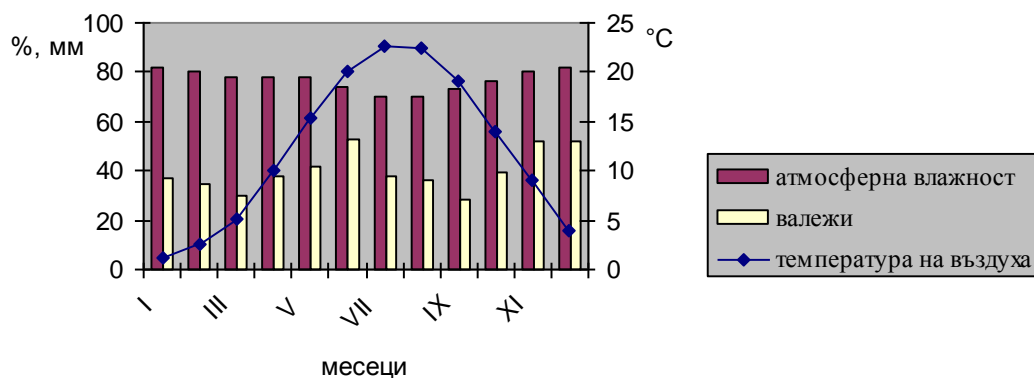

Фиг. 12 Среден брой на дни с валеж

Максималния брой на дни с валеж за Варна е през месец януари (15 дни), а минималният им брой (7 дни) - през август и септември.

Таблица № 5. Хидротермичен коефициент

месец	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
ст.Варна	1.8	0.9	0.9	0.6	0.5	0.5	1.0

Фиг. 13 Климатограма на Бов

Проследяването на основните климатични компоненти, във връзка с целта и задачите на преинвестиционното проучване, касаят изясняване на климатичните условия за реализиране на туристическо рекреационни функции и за развитие на разнообразна растителност. Различните релефните и почвените характеристики моделират основните климатични елементи, създавайки специфичен микроклимат и възможност за растеж на видове значително различаващи се в екологичния си оптимум. Това се дължи на липсата на екстремни стойности на показателите на основните климатични елементи.

В обобщение може да се отбележи, че тези условия в района са благоприятни за реализация на поставените цели и задачи.

1.3. Релеф и морфология на терена, водни ресурси. Геоложки строеж

В геоложко отношение ПП "Златни пясъци", разположен върху Франгенското плато, се разглежда като част от структурите на Дунавската равнина.

В резултат на геоложките процеси, основните скали в парка са сарматски седиментни варовици, варовити пясъчници и мергели, утаени през терциера, редуващи се последователно отдолу-нагоре:

- Долносарматски глини, мергели и варовити пясъчници*
- Средносарматски мергелни глини, варовити пясъчници и пясъци*
- Горносарматски окарстен черупчест варовик. Варовиците формират повърхността и скалния венец на Франгенското плато.*

Карстът в района на ПП „Златни пясъци” е свързан с разпространението на сарматските варовици - глини, разнозърнести пясъци и варовици – органогенни, черупчести, шуплести, порести и окарстени (Стратегията).

Този хоризонтален пласторед показва слаб наклон на изток. Той се отличава със слабата си глинеста спойка, което е причина за неговата незначителна устойчивост. В резултат на това са се създали условия за образуването на разседи, пропуквания и плъзгания на земните пластове. (ДР) Районът се определя като зона с висока концентрация на геодинамични процеси с високата си историческа и прогнозна земетръсна интензивност. Основните опасни геодинамични явления са свлачищата. Природен парк “Златни пясъци” попада в обхвата на два свлачищни района – Варненския и Краневския. (Стратегията)

Територията, обект на прединвестиционните проучвания се разполага върху Неогенска Карвунска, Тополска и Евксиноградска свити. Най-отгоре заляга Карвунска свита, представена от белезникави черупчести варовици. Следва 15-20 м Тополска свита от дебели сивобелезникави силнокарбонатни глини. Най-отдолу е Евксиноградската свита от сиви варовити глини (Геозащита)

Геоморфология на релефа

ПП "Златни пясъци" обхваща част от източните склонове на Франгенското плато, над курортните комплекси Златни пясъци и Чайка.

Релефът е хълмист, с типично изразен свлачищен, стъпаловиден характер. Отвесни скални венци маркират границата между свлачищните терени и платото. Склоновете наклони между отделните тераси на свлачищата достигат до 45°.

От скалните венци, в посока към морето, се спускат няколко стръмни била, по характерни от които са: билото "Аладжа манастир - Горно герме", билото "Чиплак тепе - Златни пясъци" и "Калето -Бялата стена" (част от което попада в територията на разработката).

През парка преминават: дол Миризливата вода (започва от венеца, северно от хижа "Аладжа" и продължава в източна посока до морето; дол Гюргенлъка (води началото си от м. Перчемли тепе); дол Бати бунар (започва от м. Бати бунар и разполовява обекта). През по-голямата част от годината, доловете са безводни.

В изследваната територия няма формирани влажни дерета. За сметка на това от територията води началото си едно от по-големите паркови сухи дерета – дерето от военното поделение към с. Кранево /ПУ/.

Надморската височина на изследвания терен е между 190 и 250 м н.в: приблизително 115 дка или около 1/3 от територията са с наклони до 0-4 %, т.е. те са условно равни терени. Около 170 дка са с наклони над 21%, т.е. те представляват стръмни и много стръмни терени. Подробно разпределението по наклон на терена е дадено в таблица №6. Въпреки значителният дял на условно равните, полегати и

наклонени терени за целта на разработката пълноценно могат да се ползват около 1/3 от териториите, тъй като полегатите и наклонени терени са „под“ стръмните и достъпът до тях на практика е невъзможен.

Таблица № 6 Разпределение по наклон на терена

	наклон	Част от общата площ
	проценти	%
Условно Равно	0-4	33,0
Полегато и Наклонено	5-10 11-20	18,5
Стръмно Много стръмно	21-30 Над 30	48,5
Общо		100.0

Разпределение по изложение на терена е дадено в таблица №7 От нея се вижда, че преобладаващо участие имат площите с източно изложение (почти 2/3 от територията.

Таблица №7 Разпределение по изложение на терена

Изложение	%
Северо-запад	10,5
Изток	55,0
Общо сенчести	65,5
Юго-запад	27,5
Запад	7,0
Общо припечни	34,5

Свлачищни процеси и механизъм на свлачищната дейност

Свлачищните процеси на територията на Природния парк, резултат от палеогеографското развитие на релефа, се дължат на следните основни фактори:

- а) Тектонски нарушения в Мизийската платформа, характеризираща се с потъваща и издигаща се част, в резултат на което са се образували разседи и земетръсни центрове.
- б) Морската абразия, предизвикваща нарушаване на устойчивостта на най-долната част на склоновете.
- в) Наличието на вторична напуканост на скалите, успоредна на морския бряг.
- г) Покачването нивото на почвените води, като резултат от една страна от акумулираните повърхностни води и от друга, от литоложките особености на крайбрежната зона, позволяваща просмукване на морската вода.
- д) редуване на слоеве долносаематски седименти, доломити, пясъчници с дебели прослойки глини и глинести мергели, което причина за образуването на 4–5 водоносни хоризонта
- е) основата на неогена във Франгенското плато е наклонена на изток-североизток.

При комбинация от всички фактори, посочени като причини за свлачищата, наклонените към морето мергелни водопрпускливи пластове събират над себе си валежните води, вследствие на което се размекват. Натезжалите от валежните води, сарматски варовици и пясъчници над тях губят равновесие и започват да се плъзгат и свличат по посока на морето.

Процесът на свличане е непрекъснат и продължителен. През 1956 год. са станали

свличания на билото между Козгун чеима и Бати бунар, както и в м. Караташ и Кокар бунар. Долът "Бати бунар" е характерен с постоянно срутващи се брегове, особено в средната и долната си част. Свличания и пропуквания се наблюдават при бар "Кукери", спирка Панорама и спирка Фара. През 1996-97 г. се активира наново свлачището при спирка "Панорама" - Кокар Бунар. Районът е разположен непосредствено до границите на Парка, където след подобни процеси през 1970-71г. са отчуждени всички вилни места, предадени са на горския фонд и гъсто заласени. През последните години същите вилни места от аксаковското землище са реституирани и там започва интензивно строителство. Свлачищната опасност в районите на "Кошарата", "Меча поляна", "Цигански табор", "Кукери" задължава при приватизацията им в договорите да се включва клауза за пълна забрана на строителство с бетон. Заведенията трябва да бъдат обновявани само с леки материали, но в никакъв случай разширявани и утежнявани. (ДР)

В района най-известно е Краневското свлачище - част от него обхваща северозточната част на парка, в която е ситуирана изследваната територия. Тук през 1991 год. се свлича част от пътя Варна-Кранево и в резултат е изграден нов участък, с променено пътно трасе. (ДР) Описаните свлачищни процеси в района на сп. "Фара" и сп. "Кипарис" сп. Острият завой, сп. "Обзор" могат индиректно да повлияят на устойчивостта на анализирания в разработката терен. От 2010 се наблюдава засилена свлачищна дейност в цялата вилна зона Кранево, като е засегнат път I-9. (Геозащита)

Източната част на имота попада в древен свлачищен циркус „Дългия яр“. Ясно се открояват две нива на свличане. Първото ниво е западно от Дългия яр, второто е източно от него. В двете нива съществуват негативни (безотточни) форми, които задържат повърхностни води. До момента няма данни за активни свлачищни процеси, които да засягат имота.

Направеното по поръчка на Дирекцията на парка становище на Геозащита Варна съдържа следните основни изводи:

- **ПИ попада извън териториите със строителна забрана**
- **До сега за парцела няма данни да е засегнат от съвременни свлачищни процеси**
- **Тъй като една от основните причини за активирането на свлачищата е покачването на подпочвените води, недопустимо е заустването на битови води в попивни септични ями и оводняването на терена в дълбочина от неизправни ВиК съоръжения**
- **При бъдещи инвестиционни намерения е необходимо: в заравнената част на ПИ да се проведат инженерно-геоложки проучвания, изясняващи условията за фундиране; в източната част на имота (древен свлачищен склон) да се спазват изискванията на Наредба 12 на МРРБ за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони; в западните наклонени участъци на имота да се спазват изискванията на Норми за проектиране на плоско фундиране в наклонени терени.**

1.4. Почви

Въз основа на извършените подробни почвени проучвания за Паркоустройствения проект от 1994г. като основен зонален тип почви, разпространени на територията на парка, са определени сивите горски почви (по съвременната класификация - Карбонатни Лесивирани почви, Calcic Luvisols, Н.Нинов). В плана за управление на парка почвите в

района са класифицирани като карбонатен чернозем по почвената карта на България от 1959г.

Почвите в района се отличават със значително глинесто съдържание във вертикалния почвен разрез и с добре изразена диференциация на механичния състав. Характерни за този тип почви са процесите на лесивиране и вътрепочвено глинясване. Първият се изразява с изнасяне на глинестата фракция в дълбочина. Вторият е процес на изветряне на основната скала, в следствие на който се натрупват глинести материали в по-долните хоризонти. Глинясването на по-долните хоризонти създава условия за добро запавяване с почвена влага, но понякога е фактор за преовлажняване и не благоприятства развитието на растителността

Общо почвите имат неутрална до алкална почвена реакция, което е следствие от повсеместното разпространение на варовика като основна скала. На наклонените терени, по влажните долове се развиват процесите на ерозия, които понастоящем в голяма степен са овладяни.

Почвите се характеризират с богато или средно богато плодородие (хумус – мно-го високо съдържание (5-7%), общ N - високо съдържание (0,35-0,5)). Почвената реакция е неутрална до алкална. Почвите са влажни, а механичният състав е от пясъкливо-глинест до тежко пясъкливо-глинест. Степен на ерозия I-ва по петобалната скала.

При проучванията за паркоустройствения проект от 1994г. са измерени концентрации на тежки метали в мъртвата горска постилка и в почвата с малки изключения, са под ПДК по нормативната уредба (Наредба №3 / 1979 - допустимо съдържание на вредни вещества в почвите - изм. 1996; доп. 1997; изм. и доп. 2000; изм. и доп. 2002). Повишени са концентрациите в пробите в близост до главния път Варна-Албена. Благоприятен фактор е и алкалната до неутрална реакция на почвата, вследствие на което металните йони остават блокирани и са недостъпни за растенията.

Общо изложените данни дават основание за извода, че почвените условия са благоприятни за развитието на растителността в парка.

1.5. Флора

Територията на Природния парк "Златни пясъци" попада в зоната на два флористични района - на Черноморското крайбрежие и на Североизточна България. Климатът тук се определя главно от непосредствената близост на морето и това оказва влияние върху растителността. Теренът е свлачищен и растителната покривка е разположена върху няколко тераси, образувани при свличания, в централната част паркът е прорязан от няколко дола, достигащи морето. В миналото по тези долове почти през цялата година е текла вода, която заедно с високите подпочвени води и въздушна влажност благоприятствала развитието на лонгозни гори. Вследствие на каптиране на водите в района през последните години по доловете се стичат само водите от топящите се снегове и ранните пролетни дъждове.

Специфичните особености на флората и растителността в парка, мотивиращи природозащитния му статус са: наличието на съобщества от лонгозен и сублонгозен тип; запазените коренни фитоценози на цера, благуна и други мезофилни видове; субсредизенноморските храсталачни съобщества-шибляци; редките, ендемични и реликтни видове от българската висша флора, които по наши данни са 21 вида на територията на парка (Таблица № 10)

Таблица №10

Редки, застрашени, защитени и ендемични растителни видове

N	Име на вида	Природозащитен статут				
		рядък	застраш	Защит.	Ендем.	заб.
1	Anemone sylvestris L. горска съсънка		+	+		
2	Anthemis virescens Vel	+			Балк.	

	плосколистно подрумиче.					
3	Arthemisia lerciana Weber тънкожилест пелин	+				
4	Buglossoides sibthorpiana Czer. сибторпианова белоочица	+	+			
5	Vupleurum baldense Turra балдензова урока	+			Балк. Субенд.	
6	Centaureum turcicum (Vel.) Ronn.ex Fritsch турски червен кантарион	+				
7	Cleistogenes bulgarica (Bornm.) Keng български клейстогенес	+	+			
8	Colchicum turcicum Janka турски мразовец				Балк. Субенд.	невкл. в ЧК
9	Elymus varnensis (Val.) Koz. варненски пирей				Бълг.	
10	Erodium hoefianum Хефтианово часовниче		+			
11	Fritillaria pontica Wahl. Черноморска ведрица	+		+		
12	Galanthus nivalis L. снежно кокиче		+	+		
13	Limodorum abortivum (L.) Schwartz. недоразвит лимодорум	+		+		Терц. реликт
14	Oenanthe millefolia Janka хилядолистен воден морач	+			Бълг.	
15	Primula acaulis (L.) subsp. rubra (Sm.) Greut. et Burdet - кавказска иглика	+		+		
16	Pyrus eleagrifolia Pall. Subsp.bulgarica (Knutath.et Sachok.)Val - българска круша	+		+	Бълг.	
17	Secale sylvestre Host. горска ръж	+				
18	Serratula bulgarica Acht. Et Stoj. български сърпец	+		+	Балк.	вкл. в Евр.ЧК
19	Seseli rhodoraеum Vel. родопски порезник	+			Бълг.	
20	Trachystemon orientalis (L.) G. Don. източен лопох	+				
21	Verbascum glanduligerum Vel. жлезист лопен	+			Балк.	

1.6. Растителност, характерни фитоценози и местообитания

На територията на ПИ преобладават горските фитоценози с възраст 40-60 г.

Те са представителни за следните описани в парка фитоценози в Паркоустройствения проект от 1994 г.

II. Фитоценози с преобладание на *Carpinus orientalis*, *Carpinus betulus*, *Quercus cerris*.

Имат широко разпространение в парка, главно на по-високи места и върху сравнително богати почви. Терените са относително по-слабо повлияни от човешка дейност, съдържат много елементи на коренната растителност, като *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Ulmus minor*, *Fagus orientalis* и представляват местообитания на редки и защитени растителни видове. Вторично е присъствието на *Carpinus orientalis*.

Съобществата се характеризират с по-голямо участие на мезофитите. Съотношението между доминантите - келяв габър, обикновен габър и цер, е твърде различно. В някои случаи значително присъствие има източният бук.

III. Фитоценози с преобладание на *Carpinus orientalis*, *Quercus cerris* и *Q. pubescens*.

Заемат по-ниски места, в сравнение с предходната група съобщества. Теренът е позаравнен, с повече слънчева компонента на изложенията. В по-голямата си част фитоценозите са вторични, на мястото на естествени съобщества от космат дъб и цер.

На осветени места, край пътеките и на малки открити площи, се срещат храстово-тревни съобщества от *Rubus hirtus*, *Verbascum* sp., *Brachypodium ponticum*, *Achillea millefolium*, *Fragaria vesca*, *Lamium maculatum* и др. В отделни случаи в съобществата доминират *Pallurus spina-cristi*, *Populus tremula*, *Corylus avellana*, *Rosa* sp.

V. Фитоценози с преобладание на *Quercus frainetto*, *Q. cerris* и *Carpinus orientalis*.

Разположени са върху най-голям процент от територията на парка - 35-40%. Представяват остатък от естествената растителност, но в резултат на човешка дейност, в по-голямата си част са издънкови и с голямо участие на келявия габър, както и с вторични микрофитоценози от драка, келяв габър, обикновена леска, тревист бъз и др.

Заемат главно средните и северните по-високи части на парка, на среднобогати до богати, свежи почви, върху склонове с източна и северна компонента.

Характеризират се с богат видов състав и твърде различно количествено участие на благуна, цера и келявия габър. Най-разпространени са смесените съобщества, но се срещат и монодоминантни фитоценози от благун и цер. Освен келявия габър, широко са разпространени мъждряна, обикновения глог, обикновената леска, едроллистната и сребролистната липа. *Celtis australis*, *Sorbus aucuparia*

VI. Фитоценози - горски култури от *Robinia pseudoacacia*

На територията на ПИ няма изградени типични чисти култури от акация, но на места с нея са попълвани съществуващите горски масиви.

XIII. Храстови и тревни фитоценози

Разположени са глави по открити места без дървесна растителност, по поляни край пътища, понякога на антропогенни почви. Съобществата имат разнообразен състав. Най-често се срещат *Rubus hirtus*, *Sambucus ebulus*, *Achillea millefolium*, *Thymus* sp., *Hypericum perforatum*, *Melilotus albus*, *Chenopodium album*. Нарядко в тези съобщества могат да бъдат забелязани някои екзотични видове като *Biota orientalis*, *Thuja occidentalis*, *Cupressus sempervirens*; срещат се също *Syringa vulgaris*, *Colutea arborescens*, *Tamarix tetrandra*, *Physalis alkekengii* и др.

Горските фитоценози на стръмните източни скатове (отдел 137о, 138 а-п,1-8) влизат в състава на противоерозионни гори (Крайбрежната еднокилометрова ивица на Черноморието).

По източната границата на имота (в подотдел 138а) са картирани екосистеми на ксерофитна растителност с подрежим на защита на коренна и производна растителност, а останалите територии в ПИ са за устойчиво стопанисване и рекр.-туристическа функция (според паркоустр. План 1994)

Типове горски месторастения (по Паркоустройствения проект, 1994)

Съгласно Горскорастителното райониране (Захариев - 1979г) и Класификационната схема на типовете горски месторастения, ПП "Златни пясъци" попада в Тракийската горско-растителна област, подобласт Варненско-Бургаско Черноморие, Равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0 - 700 м н.в.), Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0 - 500 м н.в.).

В разглеждания район характерни местообитания са:

а) СД_{2,3}(60) - средно богато до богато, свежо до влажно месторастение. Почвите са сива горска и частично тъмносива. В месторастенете преобладават насажденията от

естествен произход (89%), в които най-голямо е участието на келявия габър (40.1%). Срещат се още церови, габърви и благунови насаждения.

б) С₁(59) - средно богато, сухо месторастение, на сива горска почва. Заема 21.3 % от площта. Присъствието на келяв габър в естествените насаждения е 34.2%. Останалите са смесени насаждения без преобладаване.

Природни местообитания

III. Горска и храстова мезофилна и ксерофилна растителност

Горската растителност покрива най-голяма част от територията на парка и се отличава със забележително разнообразие за такава малка по площ територия. Представена е от два класа с три разреда, пет съюза и пет асоциации и един безрангов синтаксон. Основна част от фитоценозите се отнася към клас - *Quercus-Fagetea*. От екологична гледна точка в клас *Quercus-Fagetea* може да бъдат обособени две групи фитоценози, които са представени от два отделни разреда:

Горски местообитания – представени са от гори от благун, цер, често с подлес от келяв габър и гори от келяв габър

III.1 Ксеротермна горска и храстова растителност включена в разред *Quercetalia pubescentis* заема по-високите участъци на релефа. Тя доминира по площ и по разнообразие на асоциации. Най-често е силно нарушена от антропогенното въздействие. Само в централната част на парка има фитоценози с по-близка до коренната структура. Единични дървета са с възраст над 100 г. Основни ценозобразуватели са ксеротермните видове дъб. Преобладават смесените дървостои от цер (*Quercus cerris*), благун (*Quercus frainetto*), космат дъб (*Quercus pubescens*), келяв габър (*Carpinus orientalis*). В състава им участват още мекиш (*Acer tataricum*), клен (*Acer campestre*), мъждрян (*Fraxinus ornus*), махалебка (*Prunus mahaleb*), брекиня (*Sorbus torminalis*), офика (*Sorbus aucuparia*), дива трънлива круша (*Pyrus pyraster*), сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*) и др. Обилието на храстовите видове в отделните ценози варира значително. Представени са обикновен дрян (*Cornus mas*), обикновен глог (*Crataegus toponupa*), обикновено птиче грозде (*Ligustrum vulgare*), брадавическ чашкодрян (*Euonymus verrucosa*) и др. В приземните етажи видовото разнообразие в цяло е голямо, но в отделните ценози много случаи обилието им е незначително.

Фитоценозите на келявия габър (*Carpinus orientalis*) се срещат главно в по-високите части на парка. На места този вид има дървовидна форма и фитоценозите представляват по-особен интерес. Видовият състав на приземните етажи не се отличава от този в дъбовите гори.

5. Клас *Quercus-Fagetea* Br.-Bl. et Vlieg. 1937

5.1. Разред *Quercetalia pubescentis* Br.-Bl. (1931) 1932

5.1.1. Съюз *Quercion frainetto* Ht. 1954

Асоциация *Quercetum frainetto-cerris* Rudski 1940

Съобщество на *Quercus pubescens*

5.1.2. Съюз *Acerei tatarico-Quercion* Zól. - Jakucs 1957

Асоциация *Staphyleo-Tilietum tomentosae* Tzonev 2003

5.1.3. Съюз *Syringo-Carpinion orientalis* Jakucs 1959

Асоциация *Oryzopsi holciforme-Carpinetum orientalis* Jakucs et Zolyomi 1959

Тревни съобщества и съобщества, доминирани от високи треви - ксеротермна тревна растителност

II. Ксеротермна тревна растителност

Фитоценозите, които се развиват в полянките между горската растителност са вторични, силно рудерализирани, заемат ограничени площи и нямат широко разпространение. Отличават се със значително вариране на флорния им състав и базовите синтаксони могат да бъдат формулирани само като вероятни. Като компонент на растителната покривка на парка те имат своето значение, но от гледна точка на биоразнообразието не представляват интерес.

Клас *Galio-Utricetea Passarge 1967 em. Kopecky 1969*
Разред *Lamio albi-Chenopodietalia boni-henrici Kopecky 1962*
Съюз *Aegorodion podagrariae R. Tx. 1967*
Comm. of *Poa trivialis + Dactylis glomerata*
Клас *Trifolio-Geranietea saguinei Th. Muller 1961*
Разред *Origanetalia vulgaris Th. Muller 1961*
Съюз *Trifolion medii Th. Muller*
Comm. of *Achillea millefolium + Trifolium medium*

Природни местообитания и растителност според ПУ

➤ Ксеротермни, термофилни дъбови, липови и келяво-габърски гори

Ксеротермните смесени дъбови гори са най-широко разпространените горски съобщества на природния парк и практически покриват по-голямата част от неговата територия. Най-честият вид дъб е цера (*Quercus cerris*), който образува самостоятелни или смесени съобщества с благуна (*Quercus frainetto*), косматия дъб (*Quercus pubescens*) и горуна (*Quercus daleschampii*). В смесените гори или доста по-рядко, като смесени ценози, се среща и сребролистата липа (*Tilia cordata*).

На най-стръмните и ерозирани склонове широко са разпространени **горите и храсталаците на келяв габър (*Carpinus orientalis*)**, които са най-често производни. В състава на ксеротермните гори участва голям брой дървесни, храстови и тревни видове. Такива са: обикновен габър (*Carpinus betulus*), мъждряк (*Fraxinus ornus*), обикновен глог (*Crataegus monogyna*), храстовидна зайчина (*Coronilla emerus*), едноцветна бисерка (*Melica uniflora*), разнолистна власатка (*Festuca heterophylla*), бодлив залест (*Ruscus aculeatus*), бял главопрашник (*Cephalanthera damassonium*), кръглолистен прорез (*Mercurialis ovata*), щитовидна вратига (*Tanacetum corymbosum*), виолетова белоочица (*Buglossoides purpureo-coerulea*), дъбова маруля (*Lactuca quercina*), влакнеста теменуга (*Viola hirta*), горски късокрак (*Brachypodium sylvaticum*). Тези смесени ксеротермни гори са най-главните и приоритетни за опазване ценози и местообитания на територията на ПП „Златни пясъци“. Местообитанията в ксеротермните гори на парка се отнасят към следните единици – по Палеарктична класификация: 41.737, 41.76, 41.8222, 41.8411; по класификация на EUNIS: G1.76, G1.7C2, G1.7C41, G1.A1C

От Директива 92/43 този растителен тип влиза в състава на следните единици местообитания:

91Z0 *Moesian silver lime woods* - фрагментарните гори от сребролистна липа

91M0 *Pannonian-Balkanic turkey oak- sessile oak forests* – смесените дъбови гори

91H0 * *Pannonian woods with Quercus pubescens* – неголемите по площ гори на космат дъб

91G0* *Pannonian woods with Quercus petraea and Carpinus betulus* – горите на обикновен габър и различни видове дъб, които също заемат ограничени площи

Горите и храсталаците на келяв габър, които заемат големи площи на територията на парка, не са представени от хабитатна единица в Директива 92/43. За условията на конкретните местообитания, горите от келяв габър представляват изключителен ботанически интерес с формираният склоп, височина и диаметър.

➤ Тревни съобщества

На територията на ПП „Златни пясъци” тревните съобщества заемат доста ограничена площ. Процентно от площта на защитената територия тя е най-ниска в сравнение с всичките останали природни паркове в България. Можем да ги разделим на два типа:

- вторични съобщества или поляни сред гората и в горските участъци с ниска пълнота, както и на рудерализирани терени (напр. на изоставеното военно поделение);
- първични степни съобщества на стръмни и ронливи мергели (в прилежащите територии на Парка).

Съобществата на горските поляни са вторични и са с променлив флорен състав. Повечето са широко разпространени в страната тревни видове, които влизат в състава на разнообразни ценози – горски, храстови и тревни. Такива са: горски късокрак (*Brachypodium sylvaticum*), ливадна ливадина (*Poa pratensis*), лечебен камшик (*Agrimonia eupatoria*), полска овиза (*Bromus arvensis*), обикновено подъбиче (*Teucrium chamaedrys*), обикновен гръмотрън (*Ononis arvensis*), саленов степник (*Pseudolysimachium orchideum*), ежова главичка (*Dactylis glomerata*), обикновен пирей (*Elymus repens*), английски райграс (*Lolium perenne*), пълзяща детелина (*Trifolium repens*), обикновен пелин (*Artemisia vulgaris*). Най-рудерализираните ценози от този тип се срещат в района на военното поделение, край пътищата, край сградите и в околностите на к.к. „Златни пясъци”. Тези съобщества нямат консервационно значение. Местообитанията на поляните и рудералните ценози в парка се отнасят към следните единици – по Палеарктична класификация: 34.3163, 34.41, 87.2; по класификация на EUNIS: E1.4344, E5.11, E5.21

Съобщества от степен тип, разпространени по белите сарматски мергели на стръмни склонове. Срещат се само в северната част на парка и заема ограничени площи. Теренът е стръмен (около 40 градуса наклон) и ценозите са отворени. Доминиращи видове са тънкожилест пелин (*Artemisia lerschiana*), лемботропис (*Lembotropis nigricans*), извит порезник (*Seseli tortuosum*), уралска звездоголавка (*Cephalaria uralensis*), блестящ тънконог (*Koeleria splendens*). Участват още ефедра (*Ephedra distachya*), ресничеста бисерка (*Melica ciliata*), сибирска камбанка (*Campanula sibirica*), полегнала метла (*Kochia prostrata*), дългометличесто зеле (*Brassica elongata*), разклонена ракитовица (*Tamarix ramosissima*). Рядко, на малки групи или от единични индивиди, е представен и смрадликата (*Cotinus coggygria*). Тези съобщества са с висока консервационна стойност - те са първични, в съставът им участват редки и защитени видове, разпространението им на територията на парка е много ограничено и той попада в най-южната граница на ареала им в България, който включва варовиковите субстрати по Северното Черноморие. Местообитанията на Западно-понтийските степи се отнасят към следните единици: по Палеарктична класификация: 34.9212; по класификация на EUNIS: E1.2D1.

Представяват местообитание от Директива 92/43: 62C0*Ponto-Sarmatic steppes

Предвидени лесоустройствени мероприятия

Съгласно лесоустройствените проекти на територията на ПИ отгледни сечи са предвидени в отдел **136 а, б, д**; При изпълнение на възобновителните и отгледните сечи не се допуска изсичане на местни дървени видове – цер, благун, вергилиев дъб, космат дъб, клен и др (ПУ)

1.7. Фауна

Съгласно зоогеографското деление на България (Ал. Попов и Кр. Кумански), животинският свят на “Златни пясъци” попада в Черноморския район и съдържа понтийски зоогеографски елементи.

Преобладаващото участие на широколистни растителни съобщества, ниският процент открити паркови площи, както и степента на урбанизация, имат определящо значение за видовото разнообразие на фаунистичните комплекси.

Земноводни и влечуги

В клас земноводни при последните по-подробни проучвания (Паркоустройствен проект, 1994г.) са установени два вида – зелена крастава жаба (*Bufo viridis*) и дългокрака горска жаба, които не фигурират в Червената книга на България.

В “Природното богатство на България”(1995) се споменават още саламандър (*Salamandra salamandra*), обикновена чесновница (*Pelobates fiskus*), голяма крастава жаба (*Bufo bufo*), жълтокоремна бумка (*Bombina variagata*). Маждракова (1988) предполага, че се срещат и два вида тритони (голям и малък).

От регистрираните 8 вида влечуги (гекон (*Gymnoodactylus kotzch*), късокрак гуцер (*Ablefarus kitaibelii*), ивичест гуцер (*Lacerta trilineata*), зелен гуцер (*Lacerta viridis*), степенен гуцер (*Lacerta muralis*, ливаден гуцер (*Lacerta agilis*), голям стрелец (*Coluber jugularis*), смок-мишкар (*Elaphe longissima*)) при проучванията за Паркоустройствения проект (1994), само един вид (смокът мишкар) е в Червената книга на България, а също и в Червената книга на Европа. По-голямата част от видовете влечуги се характеризират с медитерански или понтийски тип ареали на разпространение.

Според Маждракова (1988) в парка са разпространени 14 вида влечуги. Срещаци те се преди години два вида сухоземни костенурки силно са намалели, причина за което са летовниците и туристите. От змиите са разпространени големият стрелец (*Coluber jugularis*), пъстрият смок (*Elaphe dione*), тъмноглавата водна змия и пепелянката (*Vipera ammodytes*).

През 1999 по време на експедицията на СКОПС е регистрирана блатната костенурка (*Emys orbicularis*). Нейният природозащитен статус е следният: защитен вид по Закона за защита на природата и посочена в анекс II на Бернската конвенция.

По време на проведените собствени проучвания през 2000 г. е потвърдено наличието на шипобедрената костенурка (*Testudo graeca*) и пепелянката (*Vipera ammodytes*). Наблюдавани са и повечето от видовете гуцери.

Повечето от установените видове змии са наблюдавани еднократно, което е пряка последица от предприетите в недалечното минало акции за унищожаване на змиите в съседство с курортните комплекси. Такива акции са провеждани през тридесетте и през петдесетте години като са внасяни на територията на парка таралежи, като в началото на века са използвани албански таралежи (Мандева, 1999).

В Червената книга в България се споменава наличието на змиегуцер (*Ophisaurus apodus thracicus* Obst)

Според заключенията на ПУ от разгледаните групи гръбначни животни, обитаващи и вероятно обитаващи територията на парка и околностите му са включени 11 вида земноводни (3 вида опашати и 8 вида безопашати); 19 вида влечуги (3 вида костенурки, 10 вида гуцероподобни и 6 вида змии). В процентно отношение групите земноводни и влечуги съставляват за земноводните 60 %, а за влечугите 53 % от фауната на България.

Според ПУ консервационната значимост при различните групи гръбначни животни се определя по следните приоритети:

- за земноводните приоритет в опазването на видовете трябва да имат всички видове опашати земноводни и двата вида чесновници. По отношение на местообитанията, приоритетни са всички места за размножаване на територията на парка.

- от влечугите приоритетни консервационно-значими са всички видове костенурки, от гуцероподобните Жълтокоремника(*Pseudopus apodus*), горския гуцер (*Darevskia praticola*) и вероятния ливаден гуцер(*Lacerta agilis*), от змиите такива

видове са Медянката (*Coronella austriaca*), Смока мишкар (*Zamenes longissima*) и Големия стрелец (*Coluber caspius*). Макар и много малко вероятно е възможно намирането на Пъстър смок, станал изключително рядък през последните 50 години навсякъде в България. Консервационна значимост от местообитанията имат всички стари гори, в които трябва да се спрат всички стопански дейности. Друг тип консервационно-значими местообитания са естествените и полустествени открити територии, заети от тревиста и храстовидна растителност

Птици

Класът птици е най-богато представен. От регистрираните през 1994г. по време на проучванията за Паркоустройствения проект 63 вида в Червената книга на България попадат 3 вида: малък орел, сокол-орко, колхидски фазан (категория застрашени видове).

В сборника "Природното богатство на България" (1995г.) са описани около 60 вида птици сред които: обикновен мишелов (*Buteo buteo*), осояд (*Pernis apivorus*)-ЧКБ, малък орел (*Hieraetus pennatus*), малък креслив орел (*Aquila pomarina*)- ЧКБ, сокол орко (*Falco subbuteo*)-ЧКБ и бухал (*Bubo bubo*)-ЧКБ.

В Червената книга на България има данни още за: малък ястреб (*Accipiter nisus*), орел змияр (*Circus gallicus*), сребристорозова чайка (*Larus ginnei Breme*).

Маждракова (1988) споменава 36 вида непойни и 51 вида пойни птици. 6 вида птици от Европейската Червена книга (египетски лешояд (*Neophron pernopterus*), кръстат орел (*Aquila heliaca*), ястребов орел (*Hieraetus fasciatus*), малък орел (*Hieraetus pomarina*), ловджийски сокол (*Falco cherrug*) и бухал (*Bubo bubo*)) и 9 вида от Червената книга на България. За повечето от тях както вече бе споменато няма данни при последните по-подробни проучвания, но те са потенциални обитатели на парка, тъй като се срещат в съседни райони по Черноморието, някои от които са поставени под режим на защита.

При проучванията върху парковата територия от 1999г. (СКОПС) са установени четири вида птици, които не се описани в паркоустройствен проект (1994): Урира еропс - папуняк, *Gallinula chloropus* – зеленонога водна кокошка, *Athene noctua* – домашна кукумявка, *Strix aluco* – горска улулица. Природозащитният статус на посочените нови видове за орнитофауната на парка е следният: папунякът, домашната кукумявка и горската улулица са защитени видове по Закона за защита на природата, като са посочени също и в анекс II на Бернската конвенция. Последните два вида са посочени в анекс II на CITES. Зеленоногата водна кокошка е ловен обект.

Характерни видове за горските формации на парка са:

- за вътрешността на обширни и гъсти горски масив: 13 типични вида, като доминиращият комплекс се състои от кос, червеношийка, голям синигер, поен дрозд и обикновена чинка.
- за изредените гоорски участъци, просеки, сечища и крайпътни насаждения: 15 вида, като доминиращият комплекс е представен от: градинска овесарка, обикновено белогушо коприварче, жълта овесарка, южен славей.

Според заключенията на ПУ На територията на Природен парк "Златни пясъци" за последните 45---50 години са установени общо 122 вида птици. От тях 106 са защитени от българското законодателство. Понастоящем гнездящите птици на територията на парка са 86 вида. От тях 72 вида са защитени. Постоянни са 46 вида от гнездящите птици, а прелетни са 40 вида. Доминанти от постоянните видове са коса, чинката, големия синигер, дългоопашатия синигер, а от прелетните поиният дрозд, червеногърбата сврачка, черноглавото коприварче, голямото белогушо коприварче и др. Местоположението на парка на Западночерноморският миграционен път на птиците е предпоставка по време на пролетна и есенна миграция да се наблюдават още 32 вида. Три вида от дневните грабливи птици са изчезнали от района. 45 вида от гнездящите и

мигриращи през територията на парка птици са включени в Директива 79/409 на Съвета на Европейската икономическа общност за опазване на дивите птици. (ПУ)

Бозайници

Групата на бозайниците е по-бедна на видове. Тук липсват или се срещат рядко едрите хищници и дивите копитни животни. Това се дължи главно на хилядолетната отрицателна антропогенна дейност в крайбрежния черноморски район. Повечето видове в природния парк и в околностите му са широко разпространени в цялата страна и са основна съставна част от горските екосистеми или типично синантропни видове. Тук повсеместно се срещат таралеж (*Erinaceus europaeus concolor*), къртица (*Talpa europaea*), катерица (*Sciurus vulgaris*), лалугер (*Citellus citellus*), горски сънливец (*Dryomus nitedula*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), заек (*Lepus europaeus*), невестулка (*Mustela nivalis*), бялка (*Martes foina*), сърна (*Capreolus capreolus*) и др. Повечето от тях са описани и при проучванията на Мл.Танов през 2000г. Териториите се обитават също от дива свиня (*Sus scrofa*), лисица (*Vulpes vulpes*), горска и полска мишка (*Apodemus sylvaticus* и *A. agrarius*), дива котка (*Felis sylvatica*), черен пор (*Mustela putorius*), степен /светъл/ пор (*Mustela eversmannii*), язовец (*Meles meles*). В природния парк има около 10 вида прилепи. По литературни данни като потенциални обитатели трябва да се смятат три редки за страната вида: дългопръстият нощник (*Myotis saraccinii*), дългоухият нощник (*Myotis bechsteinii*) и малкият вечерник (*Nyctalus leisleri*) (Маждракова, 1988; Паркоустройствен план, 1994). От бозайниците два вида са включени в Червената книга на България-пъстрият пор (*Vormela peregusna*) и дългопръстият нощник.

Според заключенията на ПУ на територията на парка са Установени и описани са 27 вида дребни бозайници, от които 7 вида насекомоядни и 20 вида гризачи. От тях 7 вида са включени в ЗБР. Три от видовете (хомяците) са включени в ЧКБ в категория редки. Десет от видовете са включени в IUCN, а 12 в Бернската конвенция. Общо висок природозащитен статус имат лалугерът (*Spermophilus citellus*), сънливците и хомяците. Оцеляването на сънливците е свързано със старите гори. Консервацията на тези видове е свързана отново със стопанисването на горите и грешните разбирания и схващания за "болестотворните стари" и "умиращи дървета". Това са убежищата на тези животни и премахването им води до унищожаването им.). Отрицателно въздействие върху хомяците и лалугера има най-вече химизацията, унищожаването и усвояването за битови нужди на откритите естествени и полустествени хабитати. В техните местообитания захрастяването е нежелан процес, който трябва да бъде контролиран. (ПУ)

Прилепи. Общо са установени представители на 6 вида прилепи с паритет между пещеролюбивите видове и горски обитатели. За последните от особена важност е запазването на старите дървета с хралупи. (ПУ)

Установени и описани за района на ПП "Златни пясъци" са 14 вида едри бозайници, от които 11 вида хищници и 3 вида чифтокопитни. Описаното видово разнообразие е 61% от едробозайната фауна на България. От едрите бозайници в приложения II,III на ЗБР са включени 4 вида, а в ЧКБ 3 вида (златка, пъстър и степен пор). Двамата вида порове са в категория застрашени на IUCN, а дивата котка (*Felis silvestris*) е включена в CITES.

От консервацията на дребните бозайници - хомяците и лалугера, зависи и консервацията на пъстрия и степния пор. Изискванията по отношение на местообитанията им са едни и същи. За златката от значение за опазването са старите гори със добре развит подлес и със наличието на стари хралупати дървета. Подобни изисквания има и дивата котка, която беше включена в ЗБР наскоро, след изваждането ѝ от списъка с ловните обекти.

За района на ПП има пълна забрана за лова, поради следните причини:

- Ловът е средство, чрез което може да се прикрива браконьерството на редки видове, които са трудно различими. Такива са белката и златката, черния пор и степния пор;
- Изстрелите са стрес за животните и често причина за напускане на територията;
- Екологичното равновесие изисква постоянното присъствие на хищници, което е в разрез с разбиранята на ловните дейтели;
- Наличието на дивеч в района е предпоставка за подържане на пасищата, което е от съществено значение за оцеляването на степните хабитати и за борбата с захрастяването. Поддържането на нискотревни площи в прилежащите територии е от съществено значение за опазването на степните фаунистични елементи каквито са хомяците, лалугера, поровете.

1.8. Екосистеми

При описаните налични основни фитоценози и местообитания са формирани следните базови екосистеми, характерни за района.

Група на коренните екосистеми с доминиране на дъбове във фитоценозите.

Тези екосистеми се характеризират с по-издигнатите релефни форми в централната част на парка. В тях се наблюдава по-голяма степен на ксерофитизация и по-ясно изразена тенденция към ксерофитизация в сравнение с екосистемите от лонгозен тип. Почвите са богати до средно богати сиви горски. Основни флористични компоненти на тези екосистеми са различни видове дъб, но също и мъждрян, едрolistна липа, обикновен габър и др. В резултат на общото засушаване на климата и на пряка или косвена антропогенна намеса, главно сечи и каптаж на водите, коренните съобщества постепенно се заместват със съобщества на келявия габър, които след изсичане се възобновява издънково. Поради това в повечето случаи коренните съобщества са разположени като острови сред вторичните съобщества на келявия габър. Освен с факта, че представляват коренната растителност и в тях са представени почти всички видове, характерни за района, коренните екосистеми са ценни и поради участието в тях на дървесни популации с възраст над 100 години. Интерес представляват и редките видове, регистрирани в тях.

Съобществата в тази група екосистеми с малки изключения са полидоминанти. Видовото разнообразие в тях е по-голямо от това на екосистемите от лонгозен тип, което личи и от флористичните списъци. Видовото разнообразие и участието на лианите като извънетажни компоненти е значително по-малко.

Гръбначната фауна на тези екосистеми е много сходна с тази в лонгозните екосистеми. Срещат се зелената крастава жаба (*Biffo viridis*) и дългокраката горска жаба, геконът (*Gymnodaktulus kotzch*), увичестият гуцер (*Lacerta trilineata*), зеленият гуцер (*Lacerta viridis*), шипобедрената костенурка (*Testudo graeca*), големият стрелец (*Coluber jugularis*), пъстрият смок (*Elaphe dione*), пепелянката (*Vipera ammodytes*). Характерни видове птици са горската улулица (*Strix aluco*) косът (*Turdus merula*), горската зидарка (*Sitta europaea*) червеношийка (*Erithacus rubecula*), голям синигер (*Paris major*), поен дрозд (*Turdus phelomelos*), обикновена чинка (*Fringilla coelebs*). Срещат се също домашната кукумявка (*Athene noctua*), качулата чучулига (*Gallerida cristata*) сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), горски (буков) певец (*Phylloscopus sibilatrix*), южен славей (*Luscinia megarhinchos*), черноглаво коприварче (*Silvia atricapilla*), сврака (*Pica pica*), чавка (*Corvus monedula*).

От бозайниците обитатели на тези територии са сърната (*Capreolus capreolus*), катерицата (*Sciurus vulgaris*), горски сънивец (*Dryomus nitedula*), къртицата (*Talpa europaea*), заекът (*Lepus europaeus*), таралежът (*Erinaceus europaeus concolor*), язовецът

(*Meles meles*), горската мишка (*Apodemus sylvaticus*), дивата свиня (*Sus scrofa*), лисицата (*Vulpes vulpes*) и др. Старите хралупести дървета са дом за няколко вида.

Група на производните екосистеми на келявия габър /*Carpinus orientalis* Mill./

Разпространени са по-широко в юго-западната част на парка – по-високите места на свлачищни терени и в централната част – в по-ниски места. В централната част почвите са среднодълбоки до дълбоки. По-отношение на влажността и плодородието те са свежи до влажни средно богати. Преобладаващият почвен тип е сиви горски.

В тези екосистеми келявият габър има издънков произход. Единични и групи от 80-100 годишни дървета от едролитна липа, цер, благун или космат дъб свидетелстват за характера на коренната растителност предишствала екосистемите на келявия габър. Лиани се срещат рядко – като извънетажни компоненти. Полидоминантните съобщества се срещат много по-често от монодоминантните.

1. Монодоминантни съобщества

В долните етажи доминират *Paliurus spina-cristi* Mill., *Crataegus monogyna*, *Ruscus aculeatus* L., *Brachipodium pinnatum* (L.) Beauv. subsp. *rupestre* (Host.) Rchb., *Dactylis glomerata* L. Понякога почвената покривка е почти гола или липсва доминиращ вид.

2. Полидоминантни съобщества

Доминират на територията на парка. Съдоминант на келявия габър най-често е церът – *Quercus cerris* L., но в някои екосистеми съдоминанти са косматият дъб – *Quercus pubescens* Willd., благунът – *Quercus frainetto* Ten. и обикновеният габър – *Carpinus betulus* L. В някои съобщества има формиран и втори дървесен етаж без ясно доминиране на определени видове. В най-долния етаж понякога доминира залистът – *Ruscus aculeatus* L. или някои тревисти видове като: едноцветната бисерка, виолетовата белоочица или разнолистната власатка. Лиани се срещат рядко.

От влечугите тук се срещат стенен гуцер (*Lacerta muralis*), ливаден гуцер (*Lacerta agilis*), голям стрелец (*Coluber jugularis*), смок-мишкар (*Elaphe longissima*), пепелянката (*Vipera ammodytes*) и др.

Характерни видове птици за тези екосистеми са: градинска овесарка (*Emberiza citrinella*), обикновено белогушо коприварче (*Silvia communis*), южен славей (*Luscinia megarhynchos*). Срещат се още: обикновен мишелов (*Buteo buteo*), ловен фазан (*Phasianus colchicus*), обикновена кукувица (*Cuculus canorus*), зелен кълвач (*Picus viridis*), сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), горска чучулига (*Lillula arborea*), малък маслинов присмехулник (*Hippolais pallida*), дългоопашат синигер (*Aegithalos caudatus*), авлига (*Oriolus oriolus*), обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), кадънка (*Carduelis carduelis*), жълта овесарка (*Emberiza citrinella*), жълта стърчиопашка (*Motacilla flava f.feldeggi*).

Бозайниците са представени от таралеж (*Erinaceus europaeus concolor*), къртица (*Talpa europaea*), катерица (*Sciurus vulgaris*), лалугер (*Citellus citellus*) обикновена полевка (*Microtus arvalis*), заек (*Lepus europaeus*), горска и полска мишка (*Apodemus sylvaticus* и *A. agrarius*) и др.

1.9. Формирани характерни микроландшафтни зони на територията на обекта и условия за развитие на рекреационно-туристически функции

В резултат на задълбочен анализ в процеса на работа по ПИП и ОУП и чрез комбиниране на основните характеристики на територията - елементи на ландшафта: релеф (наклон и изложение на терена), фитоценози, местообитания, типове ландшафтни пространства, в проекта се обособиха 17 характерни микроландшафтни зони, на територията на които изброените ландшафтни елементи са със сходни стойности или характеристики. Благодарение на тези различия те имат различен потенциал за развитие на туристическо-рекреационни, образователни и обществено обслужващи функции.

Те са следните:

- *1-ва микроландшафтна зона на открити обслужващи пространства в горска среда от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори на слабонаклонен терен с югозападно изложение*
Зоната е в близост до входа на комплекса и голямата площ със слаб наклон благоприятства използването ѝ за обществено обслужващи обекти
- *2-ра микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори на силно наклоне.*
Поради големия наклон зоната не е използвана за туристическо-рекреационни функции.
- *3-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори с участие на акация на слабо наклонен терен с югозападно изложение.*
Заради изградените площадки и сграден фонд, както и сравнително малкия наклон на терена, зоната е подходяща за ОО функции. Близостта до входа на комплекса е също преимущество.
- *4-та микроландшафтна зона на открити обслужващи пространства в горска среда от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори на наклонен терен с югозападно изложение.*
Зоната е на самия вход на комплекса и голямата площ със слаб наклон благоприятства използването ѝ за обществено обслужващи обекти и паркинги.
- *5-та микроландшафтна зона на открити ливадни пространства на условно равен терен с югозападно изложение сред келявгабъррови гори.*
Зоната е сравнително отдалечена от входа и главната „долна“ алея, но равнинния терен и откритостта я прави привлекателна за туристическо-рекреационни, образователни функции за по-ограничена посещаемост.
- *6-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози на смесени ксеротермни келявогабъррови гори на условно равен терен с югозападно изложение, източно и северозападно изложения.*
Заради труддостъпността и относителната изолираност от останалата част на комплекса и наличието на поляни, тази зона е подходяща за детски лагер с ограничен и контролиран достъп. Наличието на фитоценози на келявия габър позволява леко прореждане на местата на нискобонитетен дървостой и формиране на допълнителни поляни. Има съхранен достъп с автокомуникация.
- *7-ма микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори на силно наклонен терен с северозападно изложение*
Поради големия наклон зоната не е използвана за туристическо-рекреационни функции.
- *8-ма микроландшафтна зона на открити малки ливадни пространства на условно равен терен с югозападно изложение сред келявгабъррови фитоценози*
Заради откритостта и равнинността и заради съхранения сграден фонд зоната е подходяща за развитие на за туристическо-рекреационни функции за немасово посещение.

- *9-та микроландшафтна зона на открити широкоплощни ливадни пространства на условно равен терен с северозападно изложение сред келявгабъррови гори.*

Зоната е подходяща за организиране на среда за тур-рекреационна дейност с едроплощни съоръжения; далече е от входа на комплекса и за да бъде посетена трябва да е силно привлекателна; откриват се панорамни гледки към река Батова, резерватът по поречието ѝ.
- *10-та микроландшафтна зона на открити широкоплощни ливадни пространства на условно равен терен с източно изложение сред келявгабъррови гори.*

Зоната е подходяща за организиране на среда за тур-рекреационна дейност с едроплощни съоръжения; далече е от входа на комплекса и за да бъде посетена трябва да е силно привлекателна; откриват се панорамни гледки към река Батова, резерватът по поречието ѝ и делтата при КК“Албена“
- *11-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори с уч. на копривка на силно наклонен терен с източно изложение*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Поради големия наклон зоната не е използвана за туристическо-рекреационни функции и е силно затруднено пресичането ѝ
- *12-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори с уч. на копривка на наклонен терен с различно изложение.*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Поради наклона зоната е трудно използвана за туристическо-рекреационни функции.
- *13-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори с уч. на копривка на силно наклонен терен с източно изложение.*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Поради големия наклон зоната не е използвана за туристическо-рекреационни функции и е силно затруднено пресичането ѝ.
- *14-та микроландшафтна зона на Открити обслужващи пространства около главна автоаля на равен терен в горска среда от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори на наклонен терен с източно и западно изложения*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Зоната е подходяща за устройване на рекреационно туристически дейности, изискващи по-обширни равни терени без наличието на масивни сгради
- *15-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабъррови гори с уч. на копривка на наклонен терен с различно изложение.*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Поради наклона зоната е трудно използвана за тур-рекр. функции, а поради периферното си разположение и изолираността от зона 13, тя става неизползваема

- *16-та микроландшафтна зона на затворени горски пространства с фитоценози от смесени ксеротермни дъбово-келявогабърви гори с уч. на копривка на силно наклонен терен с източно изложение*

Заради древно свлачище масивното строителството тук е строго регулирано.

Поради големия наклон и периферното разположение зоната не е използвана за туристическо-рекреационни функции.

- *17-та микроландшафтна зона на открити ливадни пространства на условно равен терен с югозападно изложение сред ксеротермни дъбово-келявогабърви гори.*

Заради равния си терен и широката открита площ и близостта и достъпността от входа на комплекса, зоната е подходяща за пикник, ВВQ и др. широкоспектърна рекреационна дейност

1.10. Инженерно-инфраструктурни мрежи и системи

Изградени и съществуващи са асфалтирани пътища и горски пътища с трошенокаменна настилка.

Пътят в по-ниската част между сграда 1 и сгради 29,4,5,6,16 и 25 е асфалтиран и в много добро състояние.

Пътят в по-високата част до сгради 10,11,21 също е асфалтиран и в много добро състояние. От там до сграда 9 и 28 пътят запазен в задоволително състояние.

За останалите, показани на картните материали, пътища няма достатъчно данни или трошенокаменната настилка е компрометирана и скрита под пионерните фитоценози.

Няма изградена канализация, а водопроводната система е компрометирана.

Електроснабдителната мрежа също е унищожена.

1.11. Сграден фонд

От съществуващите 30 постройки предвидени за запазване са 4 масивни сгради, 1 воден резервоар и 1 трафопост. Описание на сградите е дадено в приложената техническа обосновка, изготвена от инж. К. Ковачев и инж. Д. Георгиева.

Сграда 1 с предназначение сграда за свиждане е отнесена към рискова група III за събаряне/реконструкция. Основният риск за нея е от обрушване на стрехите. При неговото неутрализиране, сградата може да се ползва като информационен и билетен център на входа на комплекса.

Сграда 11 – гараж е отнесена към рискова група II за събаряне. Според експертизата „покривните ѝ панели не са надеждно свързани един към друг и към фасадните пояси и греди“. В заключение е казано „с подходящи конструктивни мерки сградата може да се реконструира и използва като просторно еднопространствено тяло.

Сграда 13 – трафопост – собственост на електроразпределителното дружество не е обект на експертизата и не подлежи на оценка и събаряне.

Сграда 14 – водоем, е отнесена към рискова група IV за събаряне/реконструкция. Заключение е, че непосредствен риск от саморазрушаване не съществува и сградата може да се ползва след подходяща реконструкция.

Сграда 17 – склад, е отнесена към рискова група IV за събаряне/реконструкция. Заключение е, че непосредствен риск от саморазрушаване не съществува при кратковременно пребиваване на хора в нея и сградата може да се ползва след подходяща реконструкция.

2.0. Нормативна рамка и търсен функционален профил на обекта

2.1. Статут и нормативна рамка

Правна рамка на управление на Природен парк “Златни пясъци” се регламентира от следните нормативни актове: Закон за защитените територии, Закон за биологичното разнообразие, Закон за горите, Закон за културното наследство, Закон за лечебните растения, Закон за лова и опазване на дивеча, Закон за устройство на територията, Закон за пътищата, Закон за енергетиката и Наредба за сервитутите на енергийните обекти, както и Европейска конвенция за ландшафта, Конвенция за биологичното развитие, Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания, Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици, Конвенция за съхраняване на мигриращите видове диви животни, Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, Директива 79/409/ЕС за опазване на дивите птици, Екологична мрежа NATURA 2000. (Стратегията)

Територията на ПП попада 100% в **Защитена зона по директивата за защита на местообитанията** по програма Натура 2000, и включваща в себе си и **Зона по директивата за защита на птиците** (Златни пясъци, BG0000118) и се управлява съгласно режим за опазване.

Основни функции и задачи на дирекцията са: разработване на годишен план за работа, планиране, организиране, координиране, контрол на изпълнението на дейности и проекти, свързани с: научноизследователска работа; поддържане и възобновяване на биоразнообразието, запазване и възстановяване на естествените местообитания, възобновяване на горите и защита срещу ерозията, **изграждане и поддържане на архитектурните елементи за обслужване на отдиха и туризма; съоръжения, осигуряващи опазването на културни ценности и стационари за мониторинг;** изработване и издаване на информационни, рекламни, образователни и други популярни материали; осъществява мониторинг на провеждането на образователни програми за местното население и посетителите на парка; курсове за обучение на работниците, служителите, собственици на поземлени имоти в горските територии; **организира изграждането и функционирането на посетителски и информационни центрове;** координира и контролира рекреационните и туристическите дейности в рамките на своята компетентност; кандидатства с проекти и програми за финансиране на извършваните от нея дейности, може да организира и извършва дейности, свързани с културните традиции - фестивали, симпозиуми, пленери, събори, участва в процеса на разработване и изпълнява плановете за управление, предлага промени в тях, участва в процеса на разработване и обсъждане на устройствени и технически плановете и проекти, контролира спазването на закона, режимите, нормите. (Стратегията)

Проектен капацитет (по Стратегията)

Стратегически проекти, програми и плановете, касаещи ПП “Златни пясъци”:

- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015
- Стратегия за развитие на област Варна за периода 2005-2015
- Общински план за развитие на община Варна за периода 2007 – 2013 г.
- Общински план за развитие на община Варна за периода 2014 – 2020 г.

- Общински план за развитие на община Аксаково за периода 2007 – 2013 г.
- Стратегия за развитие на област Добрич за периода 2005-2015 г.
- Общински план за развитие на община Балчик за периода 2005 – 2013 г.

Специализирани проекти, разработени конкретно за ПП "Златни пясъци":

- Проект за създаване на лесопарк „Златни пясъци” – курорт Варна, Агрореспект, 1956 г. Целта на проекта е реконструкция на горските насаждения и превръщането им в лесопаркови. Друга основна цел е укрепването на поройните долове в района на Народния парк.
- Техничко-работен проект за лесопарк „Златни пясъци” Кранево, Агрореспект, 1961 г.
- Предварителни проучвания за Народен парк „Златни пясъци”, Агрореспект, 1981 г. Разработено е функционално зонироване на територията. За всяка зона, в зависимост от определения природозащитен режим, са регламентирани насоките за опазване и развитие на природния комплекс.
- Паркоустройствен проект на Народен парк „Златни пясъци” - фаза Технически проект, част зелено строителство, Агрореспект, 1994 г. Целта на проекта е чрез въвеждане на природозащитни режими за опазване на защитената територия, създаване на организация на рекреационните и туристически дейности, развитие на познавателни и научни дейности.
- Лесоустройствен проект на ДЛ-Балчик, Агрореспект, 1996 г.
- Лесоустройствен проект на ДЛ - Варна, „МИНА” ООД 1997 г..
- Лесоустройствен проект на ДДС „Балчик”, „Агрореспект” ЕООД 2006 г.
- План за управление на Природен парк "Златни пясъци – 2011 г.
- Режим на Зона по директивата за защита на местообитанията по програма Натура 2000, припокриваща се с територията на ПП и включваща в себе си Зона по директивата за защита на птиците (Златни пясъци, BG0000118)

Специализирани проекти, с отношение към позиционирането на Природен парк "Златни пясъци" на туристическия пазар (по Стратегията):

- Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България за периода 2009-2013 г
- Стратегия за перспективно и устойчиво развитие на българския туризъм за периода 2007-2013 г.
- Стратегия за развитие на туризма в РБългария за периода 2007-2013 г.
- Стратегически план за развитие на културния туризъм в България 2010 г.
- Ситуационен анализ България и екотуризма 2003 г.
- Национална стратегия за екотуризма 2003 г.
- Програма за устойчиво развитие на туризма в Община Варна за периода 2007-2013 г.
- Програма за развитие на туризма в община Аксаково за периода 2014-2020 г.

Проучени специализирани разработки, с отношение към позиционирането на Природен парк "Златни пясъци" на туристическия пазар (по Стратегията):

- Създаване на нови туристически дестинации чрез развитие на екотуризъм в природните паркове – Д.Алексова
- Възможности за развитие на туризма в природните паркове – доц.Ст.Юруков
- Проблеми и предизвикателства за управлението на защитените територии – Т.Белев
- Развитие на национални паркове и защитени територии с цел туризъм –Световна организация за туризъм , Програма за околна среда на ООН

- Анализ , възможности и добри практики на екотуризма в България – 2011 г. АРИР – Ст.Загора
- Българския туризъм – приоритети за развитие- 2007 г. изд. Славена –Варна
- Специализирани туристически продукти- изд. Славена –Варна

Опит при разработване и изпълнение на проекти по донорски програми (по Стратегията):

- Проект „Публично-частните партньорства – в услуга на природата и хората”, финансиран от Европейския социален фонд и от държавния бюджет на Република България по Оперативна програма „Административен капацитет”. Целта на проекта е насърчаване реализирането на публично-частните партньорства на територията на природните паркове в България с цел по-ефективно опазване на природната среда и развитие на устойчиви икономически инициативи. Приключен проект.
- Проект ”Варненски инициативи за опазване, поддържане и възстановяване на ПП ”Златни пясъци”. Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския Съюз, от Кохезионния фонд на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г“. Основна цел на проекта е опазването, поддържането и възстановяването на биоразнообразието в ПП ”Златни пясъци” в рамките на одобрения план за управление на парка като част от националната екологична мрежа ”Натура 2000” и средище на ценни местообитания и видове. Приключен проект.
- Проект ВО-ПП ”Опазване, поддържане и възстановяване на биоразнообразието в природен парк „Златни пясъци“. Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския Съюз, от Кохезионния фонд на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма ”Околна среда 2007-2013г.“ Основна цел на проекта е опазване, поддържане и възстановяване на благоприятен природозащитен статус на местообитания и видове с консервационна стойност в ПП „Златни пясъци“ и определяне значението на парка за мигриращите птици по прелетния път *Via Pontica*. Текущ проект.
- Проект ИД – ПП ”Изпълнение на дейности за устройство и управление на природен парк „Златни пясъци“. Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския Съюз, от Кохезионния фонд на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г. Дирекция на Природен парк ”Златни пясъци“ е бенефициент по проекта. Текущ проект.

2.2. Стратегически цели и приоритети и специфични цели съгласно ПУ и Стратегията за развитие на парка

Стратегически цели съгласно Плана за управление

Седми Приоритет: Развитие на възможностите за балансиран екотуризъм и образователни екологични дейности. Възможности за финансови постъпления (ПУ)

4.2.7. Програма: □ Развитие на възможностите за балансиран екотуризъм и образователни екологични дейности. Възможности за финансови постъпления

4.2.7.1. Проект: Изграждане на детски и юношески палатъчни лагери сред природата

Цел: Укрепване здравето на подрастващите, постигане на природозащитни знания в среда на защитена територия и приучаване към живот и оцеляване сред природата. За територията на Парка включва планирани нови 2 бр. палатъчни лагери с 15 и 20 места за палатки.

4.2.7.2. Проект: Организиране на „зелено училище“ на територията на ПП „Златни пясъци“

Цел: Развитие на възможностите за продължително (седмица) пребиваване и обучение в Парка, в район организиран за образователни дейности за подрастващите, получаване на екологични знания, развлекателни игри и занимания с подходящи интерпретативни програми от ДПП и партньори.

4.2.7.4. Проект: Устройствени мерки за експониране на представителни съобщества и видове в Парка

Цел: Детайлизиране на информацията за флората от лечебни растения и оформяване на експозиция-познавателен кът от лечебни и ароматни растения с цел повишаване на обществената осведоменост относно биоразнообразието и консервационната стойност на флората на Парка.

4.2.7.5. Проект: Устройствени мерки за развитие на туристическата и образователна инфраструктура на територията на ПП „Златни пясъци“

Цел: Развитие и нова организация на територията на Парка включваща разрешената инфраструктура от ПУ и организация на паркиране за ограничаване на автомобилното движение по асфалтовите алеи, осигуряване на спокойствие на посетителите и опазване на растителността.

Сред включените обекти са: площадка, оборудвана за орнитологични наблюдения, маси с пейки, форум за образователни кампании с 50 места, детска игрова среда, мост от въжета и дърво със светъл отвор 10 м, оформяване на погледно място с пейки.

4.2.7.6. Проект: Разработване на интерпретативни програми за различни възрастови групи посетители, включително за хора с увреждания, въз основа на проучване за интереса и познанието за ПП в региона.

Цел: На основата на проучване в региона за интереса и познанието за ПП, развитие на образователни дейности за подрастващите, екологични знания и природозащитно поведение за различни възрасти и интереси. Провеждане курсове за водачи в Парка. Издаване на съкратен вариант на ПУ с данни за биологичното и ландшафтно разнообразие, режимите и нормите на зоните от Парка.

Стратегически цели съгласно Стратегията за развитие на туризма на територията на Природен парк "Златни пясъци"

Визия за развитие на туризма на територията на ПП "Златни пясъци"

Визията за развитие и утвърждаване на устойчив туристически продукт на територията на парка, напълно съответства на дефиницията за екологичен туризъм, формулирана по време на Световната Екотуристическа Конференция, от Международно Общество за Екотуризъм - *The International Ecotourism Society (TIES)*: Екотуризмът е отговорно пътуване до природни места (територии, райони, зони), което съхранява околната среда и поддържа благополучието на местните жители. За да е устойчив туристическият продукт, то той трябва да е екологично, социално, културно и икономически отговорен.

Основните параметри на визията ни за устойчиво позициониране на Природен парк "Златни пясъци" на туристическия пазар следват елементите и принципите на правилно планиран, обоснован и изпитан алтернативен и екологичен туризъм:

- Естествената, ненарушена природна среда
- Екологична и културна устойчивост
- Принос към опазването (съхранението)
- Образование, възпитание и интерпретация
- Осигуряване на местни ползи и участие – доходи и ползи при опазване и управление на ресурсите, както и социални и културни ползи.
- Посетителско удовлетворение
- Отговорен маркетинг

Визията за развитие на туризма на територията на Природен парк "Златни пясъци" е основана на представата за:

- създаване и утвърждаване на собствен, балансиран, специфичен облик на парка – подчиняването му на определена "туристическа тема" с цел неговата лесна разпознаваемост.
- Утвърждаване като атрактивна, притегателна дестинация с ясна визия за потенциалните туристи – както за гостите на разположената в непосредствена близост хотелска база за рекреационен туризъм, така и в регионален и национален мащаб.

Природният парк предлага всички условия на любителите на природата, които са любопитни и любознателни, искат да изследват всяко кътче, искат да търсят доказателства и информация за минали времена (Аладжа манастир) и минала слава, да се борят с природните стихии, да се забавляват, да превземат крепости, да поседнат на сянка след уморителните преходи, да послушат песента на птиците и шумоленето на дърветата.

Визията за Природен парк „Златни пясъци“ е той да се превърне в "Парк на приказките и легендите", носещ очарованието на чистата природа и даващ възможност за физически и културни занимания и екологично образование.

Ще се гарантира стриктно спазване на принципите за устойчиво развитие – опазване на околната среда и културно-историческото наследство, прилагане на природоопазващи туристически практики, управление на туристопотока,

рентабилизиране на дейността, икономически просперитет и повишаване на стандартите.

Основна цел на стратегията е повишаване на конкурентоспособността на Природен парк "Златни пясъци" на националния и регионален туристически пазар чрез цялостно ползване на околната среда и ресурсите и посредством прилагане на нови модели на туристически продукти със специфична цел на изучаване, наслада и удоволствие от природата и съществуващите културно-исторически и архитектурни аспекти.

Стратегически цели

Стратегическите цели се подреждат в следните групи:

1. Съхраняване, опазване, възстановяване и развитие на качествата на туристическите ресурси – природни, културни, инфраструктурни и кадрови.

2. Разработване и утвърждаване на пазара на рентабилни и жизнеспособни туристически продукти с ясни, нови, активни послания и с висока степен на удовлетвореност на участниците.

3. Постигане на устойчивост в развитието чрез балансирана комерсиализация на продукта, нови форми на дистрибуция на туристическия продукт на парка, информираност, маркетинг, реклама и нови модели на сътрудничество със заинтересованите страни.

Сред поставените в цели, приоритети, специфични цели и мерки има такива, които пряко касаят изследваната територия и могат да се реализират на нейната площ. Тук ще направим кратък преглед-извадка на тези позиции.

Стратегическа цел 2 - Разработване и утвърждаване на пазара на рентабилни и жизнеспособни туристически продукти с ясни, нови, активни послания и с висока степен на удовлетвореност на участниците.

Приоритет 1 - Създаване на привлекателна, сигурна и достъпна за туристи среда.

Специфична цел 4- Разсредоточаване на местата за информация, за образователни дейности, за тематични експозиции, за отдих и рекреация с оглед преодоляване на натиска от туристическо присъствие върху средата. Мерки:

- Осигуряване на мерки за контрол върху свободното пешеходно движение извън регламентираните маршрути, което следва да бъде регламентирано - само с образователна и научна цел.
- Осигуряване на мерки за контрол върху числеността на групите от посетители, ползващи района и въженото атракционно съоръжение, които следва да не надвишават 20 човека с оглед сигурността им и с цел предотвратяване утъпкване на почвата.
- Спазване на режими и норми на "Специализиран устройствен план", третиращ зоната за рекреационни обекти и дейности и определените от Плана за управление забрани, режими и норми по отношение на проектиране, архитектурно оформление, капацитет, брой, наситеност и допустимост на съоръженията в зоната за рекреационни обекти и дейности.
- Реализация на заложената в Плана за управление Програма "Развитие на възможностите за балансиран екотуризъм и образователни екологични дейности" и проектите към нея.

Специфична цел 2 – Усъвършенстване и развитие на туристическата инфраструктура. Мерки:

- *Реализация на планираните дейности за изграждане на материалната база и разработване на проекта "Седмично зелено училище с капацитет 30 места и 30 легла в съществуваща сграда от бившето военно поделение на ВВС.*
- *Реализация на планираните дейности за изграждане на материалната база и разработване на проекта "Изграждане на детски и юношески палатъчни лагери сред природата" - Палатъчен лагер срещу къмпинг "Златни пясъци" с капацитет 20 палатки, с бани - лек тип и химически тоалетни и палатъчен лагер в м. "Калето" за 15 бр. палатки.*
- *Увеличаване на дължината на пешеходните опознавателни маршрути с опознавателни и образователни функции с оглед увеличаване на възможностите за наблюдение и изучаване на уникалните видове и разсредоточаване и децентрализиране на натиска от туристическите посещения.*
- *Реализация на планираните дейности по развитие на инфраструктурата по Проект "Устройствени мерки за развитие на туристическата и образователна инфраструктура на територията на ПП "Златни пясъци", а именно изграждане и разполагане на следните обекти: площадка, оборудвана за орнитологични наблюдения –форум за образователни кампании с 50 места, детска игрова среда, мост от въжета и дърво със светъл отвор 10 м и др.*

Приоритет 3 - Приспособяване и обогатяване на съществуващия продукт към търсенето на автентични туристически преживявания.

Туристическият продукт в природен парк "Златни пясъци" следва да е форма на природосъобразно посещаване и наблюдение на растителния и животински свят с цел постигане на удоволствие и естетическа наслада от природата и уникалните културни дадености, спомагащо за опазване и съхранението им с ниска степен на посетителско въздействие. Предвид богатството и уникалността на потенциала на природен парк "Златни пясъци" тук могат да се разработят и приложат всички форми на алтернативния туризъм.

Специфична цел 1 - Развитие на тематичен и познавателен екотуристически продукт

В основата на този продукт са очакванията и желанието на посетителя да се научава повече за природните и културни характеристики на района и да търси гаранции, че посещението му и услугите, които той ползва не застрашават по никакъв начин околната среда. Мерки:

а/ Опознавателен екотуризъм тип „зелено училище“

- *Реализация на планираните дейности по Проект "Организиране на „зелено училище“ на територията на ПП "Златни пясъци". Развитие и обогатяване на възможностите на проекта в посока на:*
 - ✓ *получаване на екологични знания, развлекателни игри и занимания с подходящи интерпретативни програми от парка и от партньори.*
 - ✓ *включване на децата в поддържането на туристическата инфраструктура, почистване и залесяване на територията на парка.*
 - ✓ *образователни занимания и учебни практики сред природата.*
 - ✓ *екологични знания и природозащитно поведение.*
- *Организиране на едномесечни ученически турове за наблюдение на флора, животни, и насекоми. Съчетаване на туровете с проектиране в посетителския център на кратки филми и беседи за наблюдаваните растения, птици, животни и насекоми, организиране на игри и занимания, свързани с тях, изработване на рисунки и приложения.*

- *Обогатяване и онагледяване на учебния материал с извънкласни дейности. Включване на малките участниците в наблюдение и преброяване на птиците, създаване на карти на местообитаване, хранилки и къщички за птици.*
- *Образователни дейности за подрастващите като "Класна стая на открито" или "Образователна пътека", тематично посветени на определен биотичен вид. Оформяне на "класни стаи" с образователни табла за дивата природа – типичните представители на флората и фауната в парка; да носят и информация за легенди за местността.*
- *Проектиране, създаване и излагане в Посетителски и информационен център на:*
 - ✓ *експозиция включваща сбирки от гъби, лишеи, мъхове, плодове и семена, листа на дървесни и храстови видове, хербарии от тревни видове, типични представители за района.*
 - ✓ *експозиция - колекция с учебна цел от лечебни и ароматни растения, типични представители за района.*
 - ✓ *експозиция - колекция с учебна цел от пеперуди и насекоми, типични представители за района*

б/ Специализирани тематични турове

- *Организиране на едnodневни орнитоложки турове за наблюдение на флора, животни, пеперуди, насекоми. Съчетаване на туровете с прожектиране в посетителския център на кратки филми и беседи за наблюдаваните растения, птици, животни, пеперуди и насекоми.*
- *Промяна на параметрите на съществуващите туристически маршрути с оглед включване на нови природни обекти с уникално и ценно значение.*
- *Обогатяване на продукта на определени туристическите маршрути с предлагане в края на маршрута на дегустация, фолклорна демонстрация, занаятчийска демонстрация в сътрудничество с партньори.*

Специфична цел 2 - Създаването на продукт за приключенски туризъм и хоби туризъм
Продуктът ще бъде предназначен за любителите на силни усещания, физическо натоварване и активно общуване с природата. Форми на този продукт, които биха могли да се приложат на територията на парка са каране на обикновено и планинско колело, преходи на кон; програми за оцеляване, катерене и преходи с различна трудност, влизане в пещери. Мерки:

- *Организиране на обучителни приключенски лагери за деца "Търсачи на съкровища". Доразвиване на сътрудничеството с клубове за приключенски туризъм, скално катерене, хоби центрове и туристически дружества за обогатяване на продукта за любителите на силни усещания и активно общуване с природата.*
- *Организиране и предлагане, съвместно с партньори, на биваци, палаткови лагери, програми за оцеляване, игри и състезания на въжените съоръжения, при пълно съблюдаване, регулация и контрол от страна на парковата дирекция върху ограниченията, режимите и нормите на защитената територия.*
- *Организиране на обучения, съвместно с партньори за планинско и скално катерене по изкуствени стени.*
- *Създаване и/или удължаване на маршрути, които могат да се използват за формите на приключенски туризъм – като преходи на кон, фотосафари, велотуризм и екстремн велокрос.*

Специфична цел 3 - Създаване на продукт за културно-познавателен туризъм
При него акцентът следва да пада върху археологически, етнографски и архитектурни обекти. Важните елементи с които би могъл да се обогати съществуващия продукт са възможностите за приобщаване на фолклорните традиции -

песни, танци, инструменти, приказки, легенди и предания, старите занаяти, празниците, обичаите и обредите. Мерки:

- Съвместни инициативи със занаятчийски сдружения, неправителствени организации, работещи с хора в неравностойно положение, създаващи произведения на приложното изкуство. Контролирано предлагане на внимателно подбрани и одобрени от парковата дирекция сувенири, предмети, изработени от естествени материали, пакетирани по атрактивен начин, спазвайки спецификата на местните етнографски традиции или в брандирани носители с логото и знака на природен парк "Златни пясъци". Например – картички, рисунки, приложения, шевици, накити, ръчно изработени цветя от текстил, кукли, оригинални дървестни кори и клонки, хербарии на листа или цветя, сладко от горски плодове, сушени билки и други.
- Съвместни инициативи с фирми, браншови организации и сдружение за осигуряване на условия и предзвикване на интерес за организиране на тим билдинги.

Приоритет 4 - Повишаване на конкурентоспособността чрез дефиниране и разработване на нови пазарни ниши и диверсификация на туристическия продукт.

Принципите за разработването на новите ниши и нови туристически продукти следва да се основават автентичността и уникалността на продукта, възможностите му за разширяване и обогатяване на дейността, притегателна сила върху посетителя, възможности за естествено и тематично групиране на атракциите.

Специфична цел 1 - Създаване на нови туристически маршрути с нови послания и с цел децентрализация на посетителския натиск върху природата. Предложения за създаване на нови тематични туристически маршрути:

- ✓ Разработка и предлагане на пешеходен маршрут "Горски приказни герои" с цел опознаване на различните дървесни видове и техните характеристики. Занимателно представяне на всеки всеки вид като отделен персонаж – приказен герой или пресъздаване по време на маршрута на популярни български или световни приказки, митове и легенди.
- ✓ Разработка и предлагане на пешеходен маршрут "По пътеката на чудотворните билки" с опознавателен характер. Тематични беседи за разпознаване на цветята и билките и за техните лечебните свойства, раздаване на флаери с рецепти за благотворни отвари, игри и занимания, изработване на рисунки и приложения, които да остават за спомен на туриста.

Специфична цел 2 – Използване на възможностите на интерпретативни програми за повишаване на атрактивността на продукта.

Интерпретативните програми са алтернатива на традиционното са ориентирани към турист, тръгнал да се забавлява и да събира щастливи спомени от своето пътуване. Мерки :

- При планиране и реализиране на интерпретативната програма е добре да се спазват следните няколко основни принципа:
 - ✓ Да бъде тематична и да предлага тема или цел на разходката по маршрута, например "Пътеката на келявия габър" или "Пещерите и прилепите разказват".
 - ✓ Да има едно основно послание и да предлага на посетителя една тема, която той да запомни и отнесе със себе си. В зависимост от целевата група, към която е насочен съответния продукт могат да бъдат разработени различни единични запомнящи се послания, например "Природен парк "Златни пясъци" най-малкия по територия в България, но с уникално природно-историческо богатство" или "Парк на приказките и легендите".
 - ✓ Да разказва истории, приказки, легенди, предания, анекдоти. Историята да има увод, развитие и заключителна част и да бъде забавна и увлекателна. Да е разбираема за

посетителите, т.е. да се избягва употребата на специализирана терминология, например да се казва "местообитание" на даден животински вид вместо "хабитат".

- ✓ Да се съобразява с интересите и настроението на публиката, а не на интерпретатора или водача, например - маршрутът трябва да се съкрати, ако е явно, че посетителите се отегчават или са уморени.
 - ✓ Да се стреми да ангажира посетителите, така че те да вземат участие в самата история – чрез задаване на въпроси и отговори, чрез различни игри, чрез "търсене на съкровища" в гората, чрез поставяне на определени задачи, например да се определи дървесният вид по лист от различни дървета.
 - ✓ Интерпретацията може да се прилага в много и различни форми като интерпретативна беседа или разказ - демонстрация на живата история, персонификация – драматизирано представяне на не-човешки обект – животно, скала, дърво, растение, интерпретативен маршрут, куклен театър, интерпретативни експозиции - изложби, музейни сбирки, интерпретативни печатни материали - брошури, дигитални, плакати.
 - ✓ Различни типове интерпретативни програми могат да бъдат разработени - за туристически маршрути, за културно - историческите обекти на територията на парка. Те могат да бъдат представяни както в посетителски и информационен център на Аладжа манастир, или чрез съществуващите експозиции и макети чрез допълнителни игри и занимания за посетителите.
- Реализация на планираните дейности по Проект "Разработване на интерпретативни програми за различни възрастови групи посетители, включително за хора с увреждания"

Специфична цел 3 - Създаване и налагане на нов продукт – Детски и юношески палатъчни лагери. Мерки:

- Реализация на заложените в Плана за управление проект "Изграждане на детски и юношески палатъчни лагери сред природата", чрез който се цели укрепване здравето на подрастващите, постигане на природозащитни знания в среда на защитена територия, приучаване към живот и оцеляване сред природата. Проектът предвижда нови 2 палатъчни лагери с 15 и 20 места за палатки.

Специфична цел 4 – Разработване и налагане на нова визия за туристическия продукт на природен парк "Златни пясъци" - "Парк на приказките и легендите", носещ очарованието на чистата природа и даващ възможност за физически занимания и екологично образование.

Реализацията на тази визия:

- ✓ ще ползва успешно материалната и организационна база, както и опита и ноу-хау на разработения и утвърден туристически продукт на парка
- ✓ ще създаде нова инфраструктура, която да обогатява парка и да се вписва в природната среда, като не я нарушава
- ✓ ще способства за изпълнение на стратегическите цели и приоритети на Плана за управление и настоящата стратегия
- ✓ ще утвърди позициите на природен парк "Златни пясъци" и ще повиши атрактивността му за широк кръг посетители
- ✓ ще рентабилизира дейността на парковата администрация и ще осигури самофинансиране с цел разрешаване на належащи приоритетни задачи.

Мерки:

- Търсене на възможности за изграждане на публично - частно партньорство или друга модерна форма на съвместна работа с аниматорска фирма, която да разработи и изпълнява образователните и занимателни програми по време на пребиваване на посетителите в парка по начин, който ще носи приходи на парка.

- *Разработване на атрактивен маршрут "Светът на приказките и легендите", включващ:*
 - ✓ *Изграждане от дърво на няколко малки горски къщички, а до тях заслони или навеси. При всяка къщичка аниматори мога да представят по една горска приказка. Ще я разказват и изиграват и ще включват децата да участват в нейната драматизация.*
- *Изграждане на атракционно съоръжение "Крепостта Калето"*
 - ✓ *Подходящо атрактивно място край Калето да се затвори с бутафорна крепостна стена, направена от въжета и камуфлажен плат, ограждаща границите на Добруджанското деспотство на Добротица.*
 - ✓ *Да се изгради реплика на крепостта Калето с височина до 2.20 м от дървени модулни елементи и да се експонира атрактивно.*
 - ✓ *Да се изготви до нея реплика на крепостта Калиакра с височина до 2.20 м от дървени модулни елементи и да се експонира по подходящ начин.*
 - ✓ *На мястото на другите градове, крепости и селища да се направят още поне 50 реплики на атрактивни обекти от 13-14 век на Второто българско царство: отбранителни кули, стражици, църкви и манастири, замъци, палати, наблюдателници, административни сгради и други.*
 - ✓ *До всяка от репликите да има информационна табела с текст на няколко езика относно представения исторически обект. Друг вариант на презентиране може да бъде записан текст на няколко езика, който туристът избира чрез натискане на бутон за съответния език, който желае - английски, български, румънски, френски, немски, руски и т.н.*
 - ✓ *Аниматор, облечен като деспот Добротица да посреща посетителите и да ги кани в своите имения (българите - на средновековен български език).*
 - ✓ *Посетителите да имат възможност да обличат средновековни костюми и да си правят снимки.*
 - ✓ *В края на тура, всеки посетител да получава грамота, че е посетил земите на Добруджанското деспотство и е верен поданик на деспот Добротица.*
 - ✓ *Посещението на туристическата група да бъде заснимано от аниматори и накрая, който желае да може да закупи копие на филма за спомен от незабравимото преживяване.*
- *Осигуряване на базата на парка за прилагане на образователна програма "Светът на животните":*
 - ✓ *Търсене на възможности за изграждане на комплекс от оптимален брой бунгала, във всяко от което тематично да бъде пресъздаден живота на семействата на животните – да се избере най-типичните между представителите на животинския свят на парка*
 - ✓ *Пред всяко от бунгалата да има по две дървени статуи на съответното животно. По стените да има портрети на семейството и на децата.*
 - ✓ *Чаршафите, покривките, завесите да бъдат украсени с образа на съответното животно, в хола да има ниска масичка с трикраки столчета с любимите храна на животното.*
 - ✓ *Бунгалата да се ползват за анимационната дейност за деца през деня, а вечер в тях да спят аниматори, водачи, други служители. При възможност и интерес биха могли да се отдават и на туристи.*
 - ✓ *В анимационните клубове да има видеотека и да се прожектират анимационни и научно-популярни филми за съответните животни.*
 - ✓ *Анимационните програми и игрите да бъдат съобразени с животните, в чиито клубове се организират.*

Стратегическа цел 3 - Постигане на устойчивост в развитието чрез балансирана комерсиализация на продукта, нови форми на дистрибуция на туристическия продукт на парка, информираност, маркетинг, реклама и нови модели на сътрудничество със заинтересованите страни.

Приоритет 1 - Рентабилизация на дейността на природен парк "Златни пясъци" чрез утвърждаването му на туристическия пазар.

Повишаването на възможностите за приходи от балансираната, щадяща рекреационна дейност на парка е гаранция за устойчивото му развитие. Средствата от реализираните приходи биха могли да се реинвестират в опазване на биологичното разнообразие, в поддържане на съществуващата база и реализиране на нова архитектурна среда, на инфраструктурни обекти и съоръжения.

Специфична цел 1 - Повишаване на приходите от съществуващи продукти и услуги:

- ✓ такси за отдаване под наем на велосипеди, наем зали и сцени
- ✓ такси за ползване на навеси, барбекю, бивак
- ✓ такси за организиране на бивак, палатъчен лагер, зелено училище
- ✓ такси за водачество на групи
- ✓ такси за екологични беседи
- ✓ привличане на средства чрез проекти по наши и международни програми,

Специфична цел 2 - Възможности за реализиране на приходи от нови или неефективно използвани досега източници:

- ✓ такси от отдаване на площи за стопанска дейност, производство и продажба на сувенири и други стоки
- ✓ продажба на рекламни материали и научна литература, свързани с парка
- ✓ посредническа и консултантска дейност, обучение по екологични теми в учебни заведения
- ✓ спонсорство и дарения от търговски фирми
- ✓ въвеждане на посетителски такси за нови продукти и услуги
- ✓ такси от предоставяне на площи за провеждане на тим билдинги
- ✓ такси от предоставяне на площи за провеждане на събори, празници, фестивали, демонстрации
- ✓ отдаване на концесия на обекти за рекреация

Приоритет 3 – Разработване и прилагане на нови модели на сътрудничество със заинтересованите страни.

Под заинтересовани страни в настоящата стратегия се разбират:

- ✓ Държавна администрация – Органи на централната власт, органи на държавната администрация на местно ниво и местна власт
- ✓ Представители на бизнеса – на местно, регионално и национално ниво
- ✓ Социални партньори – учебни заведения, музеи, читалища, сдружения и неправителствени организации
- ✓ Чуждестранни организации – международни партньори със сходен предмет на дейност, финасирани и донорски програми и институции

Специфична цел 1 – Модели за сътрудничество, подпомагащи капацитета и потенциала на природен парк "Златни пясъци". Мерки:

- Съвместна дейност с туроператорските фирми с цел обучение на служителите на туроператорите в принципите на устойчив туризъм, изискванията на режимите и нормите на територията на парка.
- Съвместна дейност с професионални учебни заведения или фирми за обучение на служителите на парка за водачество, екскурзоводство и придобиване на интерпретативни умения, умения за работа с клиенти.

Специфична цел 2 – Модели за сътрудничество, подобряващи атрактивността на туристическия продукт на природен парк "Златни пясъци". Мерки:

- Съвместни дейности с орнитоложки организации и учебни заведения по повод Международния ден на птиците.
- Съвместни дейности с екоорганизации и учебните заведения по повод Световния ден на земята. Организиране на пешеходни турове и разходки сред природата, тематични беседи за вредните влияния върху околната среда, инициативи за почистване на териториите.
- Съвместни дейности с екоорганизации и учебните заведения по повод Лазаровден и Еньовден
- Организиране на анимационни мероприятия на туристите на хотелските комплекси, съвместно с аниматорските фирми, работещи за тях – спортни анимации, джогинг, игри, състезания, тематични и хоби забавления.
- Съвместни дейности и мероприятия със специализирани клубове дружества, центрове за скаути и други, свързани с екстремни спортове и спортни дейности на открито.

2.3. Обобщение на търсените функционални зони и ядра съгласно стратегическите цели, приоритети и специфични цели и заданието за ПИП-ОУП

В обобщение на двата цитирани стратегически документа и в съответствие с за ПИП-ОУП основните функционални ядра за изграждане и развитие на територията на комплекса са:

- образователен център с 40 места /зелено училище/
- палатков лагер за 60 човека
- спортни и атракционни терени и съоръжения
- приемен информационен център
- столова с кухня за изхранване на 120-130 човека
- многофункционална зала за събития
- търговски обекти
- тематични маршрути за различни възрастови групи (на горските митове, легенди и приказките, на занаятите, на горските обитатели и др.) и немасивни павилионни и заслонни обекти за обслужване на специфичните функции
- територии за развитие на умения за оцеляване и ориентиране
- пунктове за орнитологични наблюдения и панорамни гледки
- места за пикник и ВВQ
- обслужващи сгради

3.0. Устройствено решение

3.1. Привързване на търсените функционалните зони и ядра към формираните характерни микроландшафтни зони на обекта. Функционално зонирание на горски комплекс „младежки лагер и зелено училище калето“

Представените Предпроектни и Обемно-устройствени проучвания са разработени в съответствие със стратегическите цели и задачи, подробно представени в Плана за управление на ДПП „Златни пясъци“ и в Стратегия за развитие на туризма на територията на Природен парк ”Златни пясъци“.

Предпроектните и обемно-устройствени проучвания се основават на подробни изследвания на действащата в момента нормативна база, касаеща детски и ученически отдих, образование.

Избрани извлечения от материалите са представени в **Приложение 1**

1 Закон за горите (ЗГ)Обн., ДВ, бр. 19 от 8.03.2011 г., в сила от 9.04.2011 г.

<http://www.pravoto.com/site/zakonodatelstvo/zakoni/13218-zakon-za-gorite>

2 Наредба № 5 от 31 юли 2014 г. За строителството в горските територии без промяна на предназначението им

3 „Правилник за ученическите почивни лагери и екскурзионното летуване на учениците“ Обн. Дв. Бр.53 от 6 юли 1982г., изм. Дв. бр.21 от 17 март 1987г., изм. Дв. бр.3 от 11 януари 1991г.Издаден от министерството на народната просвета, министерството на народното здраве и централния комитет на димитровския комунистически младежки съюз

4 „Наредба № 2 от 24 април 1997 г. За организиране и провеждане на детски и ученически отдих и туризъм“ ДВ. бр. 43 от 30.05.1997г.

<http://ekspertis.bg/document/view/law/103492/23474>

Настоящият проект съдържа три групи проучвания, чиито акценти са маркирани в уводната част и съдържанието на записката. В частта устройствено решение са представени подробни проучвания и анализи на територията.

В съответствие с ПУ, със Стратегия за развитие на туризма на територията на Природен парк ”Златни пясъци“, както и с установените в процеса на изследване 17 микроландшафтни зони на територията за проектиране /раздел 1.9/, предлагаме организирането на различни функционално-тематични зони. Предложението ни е резултат от сравнение на различните микроландшафтни зони (предлагащи различни условия за рекреация) с търсените функционално-тематични ядра от параграф 2.3, което гарантира обоснован избор за най-целесъобразно и ефективно разполагане на тези ядра на територията на комплекса.

Функционално-тематичните зони са логически и териториално свързани в зависимост от времето за престой на територията на обекта.

Организираните са две основни групи функционално-тематични зони.

Първата основна функционално-тематична група, наречена

„Обществен достъп и дневно пребиваване“, включва функционални зони

Зона 1: „Приемно-обслужваща зона“,

Зона 10: Пикник и ВВQ,

Зона 8: Български занаяти с открити работилници,

Зона 11: Спорт за големи Минифутболно игрище с трибуни

Зона 6: Атракционна зона за големи с екстремни спортни съоръжения за възрастни

Втора основна функционално-тематична група, наречена

„Ученически отдих и временно настаняване“ обединява функционални зони

Зона 1: „Приемно-обслужваща зона“,

Зона 2: Културно-масова и административна дейност

Зона 3: Детско-юношески образователен център с 40 места-

Зона 4: Палатков лагер - 60 места ,

Зона 5: Атракционна зона за малки „Светът на приказките“

Трета основна функционално-тематична група, наречена

„Спортни съоръжения и атракциони“ обединява следните функционални зони:

Зона 6: Атракционна зона за големи с екстремни спортни съоръжения за възрастни

Зона 9: Колективни спортове - баскетболно игрище, волейболни площадки

Зона 11: Спорт за големи - мини футболно игрище с трибуни

Зоните и обектите от първа и втора функционално-тематична група са разположени в близост и е предвидена да бъдат поставени в специален охранителен режим. Обектите от третата функционално-тематична група са организирани в северната част на територията и частично е използвана възможността да се изпълнят широкоплощни спортни съоръжения на местата с по-големи площадки, останали след демонтирането на сградите за събаряне. Такъв е случаят със спортни площадки за колективни спортове в югоизточната част на терена между зона 10 и зона 8. Разположението им е продиктувано и от възможността спортните площадки да бъдат ползвани от хората с дневно пребиваване в обекта.

Подробно описание на обектите и предназначението на функционалните зони

В проекта са предвидени възможности за реализация на мероприятия в съответствие със Наредба №4 за достъпна среда.

Описание на функционалните зони

На входа в комплекса са обособени две зони, обслужващи посетители с различни намерения за ползване на обектите: **Зона 1: Приемна зона и Зона 2: културно-масова и административна зона.** Оформените равнинни площадки и открити пространства и близостта до пътя са предпоставки за ситуиране на тези обекти. Наличието на нискобонитетна храсталачна, рудерална и привнесена некоренна за парка растителност позволява разширяване на тези зони и подходящото им оформяне за целите на приемната зона. Наличието на две открити пространства на формираните микроландшафтни зони с номера 1 и 4. Първата подзона ще се развие в микроландшафтна зона 4 , а втората подзона – в микроландшафтна зона 1, предпоставят живописна организация на пространствата.

Зона 1: Приемно-обслужваща зона

Обекти: паркинг за 10автомобила, 3 автобуса, 2 микробуса, информация, билетен център, магазин сувенири, кафе - 30 места, тоалетни, търговски обекти, рецепция, бариера, велосстоянка.

На определената за приемане на посетители територия е обособен нов паркинг за 10 коли, ситуиран по продължение на основния достъп - пътят, водещ към обекта. На територията на съществуващата входна площадка може да бъде организирано паркиране на 3 автобуса в северната част на площадката при условие, че терена бъде

разширен в северна посока. Необходимото увеличение на дълбочината на паркиране е наложителна предвид радиусите на маневриране на автобусите.

Проектът предвижда реконструкция, преустройство и пристрояване на покрития към съществуващата сграда, която според конструктивната експертиза се запазва. В този обем могат да бъдат организирани билетен център, кафе с 30 места, магазин за сувенири, информационен център и тоалетни.

В непосредствена близост се предвижда сграда или преместваем обект, предназначен за рецепция и бариера. След бариерата е ситуирана велостойанка, от където може да бъде нает велосипед или друг вид екологично превозно средство. Тук се намира и началната спирка на електрическите влакчета, тип „шатл“, които ще се движат по два маршрута. Един маршрут покрива функционалните зони, разположени в източната част на територията и обслужва функционално-тематична група „Обществен достъп и дневно пребиваване“ и ще достига до горската лаборатория. Следващия маршрут на влакчето ще обслужва западните и северни части на територията – зоната за културно-масова дейност, образователния център палатковия лагер, атракционите за деца.

Зона 2: Културно-образователна и административна зона

Предназначение: информационно-образователна и презентативна дейност

Обекти: администрация, кухня-столова със 135 места, многофункционална зала с 120 места за демонстрации и информационно-образователни мероприятия и събития, покрито пространство за групови занятия, покрит амфитеатър.

Зоната разполага с обширна площадка, която може да бъде използвана за общи събирания и мероприятия под открито небе. Оформя се като своеобразен форум, от три страни на който са разположени покрити амфитеатрални редове с поглед към форума, а в североизточна посока е ситуирано голямо покрито пространство, предназначено за групови занимания или работа при лоши метеорологични условия.

В зоната се предвижда да бъде направена реконструкция на сграда 11, която според конструктивната експертиза може да бъде съхранена. Проектът предлага възможна реконструкция, в резултат на която в сградата може да бъде организирана кухня - столова за хранене на 135 деца и многофункционална зала за 120 зрители. Двамата обекта се обслужват от общо фойе, където са разположени тоалетни и умивални.

Оформените равнинни площадки и открити пространства и близостта до пътя са предпоставки за ситуиране на тези две зони с множеството ОО обекти. Наличието на нискобонитетна храсталачна, рудерална и привнесена некоренна за парка растителност позволява разширяване на тези зони и подходящото им оформяне за целите на приемно-обслужващата, културно-образователната и административната функции.

Разделянето на тези функции в две зони е продиктувано и от наличните на две отделни открити пространства, съвпадащи с формираните микроландшафтни зони с номера 1 и 4.

Зона 3: Образователен център с 40 места

Предназначение: отдих, обучение и възпитание

Обекти: образователен център, открити площадки за обучение, класни стаи на открито, отдих, развлечения и спортнополе за игри, амфитеатър

Тема: Горско училище

Базата на Образователния център се състои от 12 дървени бунгала, всяко предназначено да представи живота на определено животно: катеричка, сърна, прилеп, лисица, щъркел, чакал, вълк, мечка, таралеж, пеперуда, костенурка, мишка, заек, глиган, пчела, мравка и др. Интериорите могат да бъдат оформени с картини, апликаци или

макети на примери от животинския свят. Оборудването и обзавеждането би могло също да бъде в унисон с горската или животинска тематика.

Всяка бунгало се състои от хол- занималня, обширна покрита тераса, кухненски бокс, две спални и баня с тоалетна. Помещенията и комуникациите са съобразени с Наредба № 4 за достъпна среда за хора с увреждания.

Дванадесетте хола на бунгалата ще се ползват като анимационни клубове за деца през деня. В анимационните клубове могат да бъдат оборудвани с мултимедийна техника и да се прожектират анимационни и научно-популярни филми за съответните животни. Анимационните програми и игрите могат да бъдат съобразени с животните в чиито клубове се организират: Мечи рай, Миши дом, Лисичи празник и т.н.

Зона 4: Палатков лагер - 60 места в близост до зона 3.

Предназначение : Лагеруване под открито небе в палатки

Обекти: 15 места за палатки, обслужваща сграда, 2 санитарно-хигиенни помещения.

Проектната разработка предлага обособяването **на зони 3 и 4** в платовидната висока част на територията в микроландшафтни зони 5 и 6. Този избор на ситуиране позволява осигуряване на сравнителна изолираност от масовите маршрути и от зоните посещавани от масовите посетители. Микроландшафтна зона 5 е поляна в храсталачна периферия и това позволява строителство на бунгала. Местата за палатки са организирани в по-нискобонитетен дървостой на келяв габър, което позволява дооформяне на открити пространства и разкриване на полуотворени ландшафтни пространства за палатковия лагер. Някои от палатките в източната част на лагера ще имат прекрасна панорама към морето, а тези в западната част - към гората. В двата срещуположни края на елипсовидните очертания на палатковия лагер в план се ситуирани санитарно –хигиенните сгради или съоръжения, които могат да бъдат от преносими контейнери, широко използвани в природни условия. В тях се намират умивални, душове, тоалетни, както и санитарни помещения за инвалиди. В обслужващата сграда може да бъде разположена кухня на самообслужване и малка столова, хигиенни пособия и помещения за персонал. В центъра на пространството между палатките може да бъде оформено пространство за лагерен огън или друго приключенско събитие. Могат да бъдат организирани и няколко места за барбекю.

Композиционният център на този „затворен комплекс“ следва да се оформи в захрастената периферия на съществуващата малка поляна между палатковия лагер и образователния център (микроландшафтна зона б). Той представлява следващата зона 12

Зона 12: „Социални контакти“

Предназначение: пространства за общуване, обучение и обслужване

Тема : Горски форум

Обекти: открит амфитеатър, три навеса за занимания, обучение на открито, медицински пункт, туристическа кухня с прележащо полепокрито пространство за хранене, санитарно-хигиенни помещения.

Зоната е важен органиационен елемент на композицията в структурата на функционално-тематичната група „Ученически отдих и временно настаняване“

Зоната е организирана на съществуващата малка поляна. Разположението на Зоната е възлово, тъй като тя се намира между зоните обслужващи ученическия отдих и обещание. Оформени са приятни места за групов отдих, място за лагерен огън, малък открит амфитеатър и три покрити многофункционални пространства – три навеса за занимания, обучение на открито. При възможност би могло да се направи малко водно огледало или друга водна площ.

Зона 5: Атракционна зона за малки

Предназначение: обучение и възпитание чрез занимателни игри и драматизации за приказни герои и обитатели на гората

Тема: „Приказките оживяват“

Атракционна зона за малки е обособена в микроландшафтни зони №6 и 8 заради близостта до детския лагер и възможността за допълнително формиране на полуоткрити ландшафтни пространства в нискобонитетните келявгабъррови дървостои.

Атракционен маршрут 1: „Светът на приказките и легендите“

Характеристики на маршрута: Посещение на обекти (малки горски къщички от дърво, заслони или навеси). При всеки обект аниматорите представят по една приказка, разказват, изиграват и включват децата в нейната драматизация.

Къщичките и други приказни обиталища могат да бъдат място за живеене на Добрия горски дух и той ще разказва приказки за добрите си дела пази природата чиста. Втора може да бъде „Къщичка на самодивите“. Друга къщичка може да принадлежи на Жар птица, която охранява плода на живота - златната ябълка, която расте по клоните на Световното дърво. Следващата къща може да бъде на горските вили или самовили, русалки, следвана от къщичка на добрите горски Бесове, които пеят и танцуват. Друг атракцион може да са къщичките на пътешествениците, разказвачи на легенди. Някоя от къщичките може да бъде на българските народни приказки с любими детски герои. Малък павилион може да гощава с лакомства, бонбони, курабийки, сладолед, горски нектари за пиене.

Възможно е изграждане на малки амфитеатри в оръдейните установки с форма на кратер.

Зона 6: Атракционна зона за големи

Предназначение: забавни, екстремни съоръжения да спорт и забавление

Тема: Историческа – елементи от български средновековен замък и укрепления

Обекти: въжени атракциони, дървени кули, наблюдателници, пейнтбол полигон, стрелба с лък, байк пъмб трак, въжено мостово съоръжение, наблюдателна кула и др.

Атракционната зона за големи със съоръжения-кули, наблюдателни кули за панорамни гледки и бърдуочинг е ситуирана на микроландшафтна зона №9, 10 и частично на б. Този избор е продиктуван от тематиката – замък „Калето“ (кале – укрепен хълм) и от възможността за реализиране на по-едроплощни структури и съоръжения и панорамни гледки. В тази зона могат да бъдат организирани пейнтбол полигон, площадки за стрелба с лък, байк пъмб трак и др. В стръмните участъци е подходящо да се направи въжено мостово съоръжение и стени за скално катерене.

Атракционен маршрут 2: Екстремни спортни съоръжения за възрастни в стил средновековна България, байк пъмп трак

Атракцион 2: КРЕПОСТ „КАЛЕТО“

Територията на обекта „Калето“ е атрактивно място, където може да бъде направена реплика на крепостна стена, направена от въжета и парченца камуфлажен плат и дървени модулни елементи, ограждаща границите на Добруджанското деспотство на Добротица, както и реплика на крепостта Калиакра. Възможно да се направят атрактивни обекти от 13-14 век, времето на Второто Българско царство:

отбранителни кули, стажици, донжони, църкви, манастири, замъци, палати, наблюдателници, административни сгради и др. До всеки обект би трябвало да има текст, на няколко езика, поясняващ представения исторически обект. Аниматорски изяви да наподобяват атмосферата на средновековна България. Посетителите биха могли да ползват средновековни одежди и да получават грамоти, за посещението им в земите на Добруджанското деспотство.

Зона 7: Горска лаборатория и администрация

Предназначение: за научна, административна дейност и временно настаняване на гости и персонал

Единстваната двуетажна сграда в комплекса, която конструктивната експертиза препоръчва да бъде запазена и реконструирана за нуждите на обекта. Сградата притежава потенциални 10 помещения, разположени на два етажа. Открито стълбище води до втори етаж, който може да функционира самостоятелно. Проектното предложени включва примерни схематични разпределения на етажите. На първо ниво предлагаме да се оформят три работни помещения за горска лаборатория с обща приемна зала, две работни помещения, санитарен възел и помещение за архив. На второ ниво са разположени 5 стаи за временно настаняване със самостоятелни санитарни възли. Екстериорът предполага хармонично вписване в околната среда.

Зона 8: „Алея на занаятите“

Предназначение: Демонстрация на традиционни занаяти с цел обучение

Тема: Етнографско и културно наследство на България и региона,

Обекти: навеси- работилници, с места за занятие на деца, места за презентации на изработени изделия

Атракционен маршрут 3: „Български традиционни занаяти и изкуства“

Зоната се оформя по протежение на основната алея във военното поделение, свързваща Генцаба, легловите бази и свинефермата (микрорландшафтна зона N14). Това ситуиране е подходящо заради по-широки обществени пространства по дългата ос на територията с направление юг-север. Бетоновите фундаментни площадки, останали след разрушаване на съществуващите сгради могат да се използват за основи на дървените павилиони-работилници и занаятчийници. Проектът предвижда изграждането на групи от живописно разположени навеси или заслони от дървени конструкции с малко помещение за инструменти и сечива в дълбочина на навеса. На тези места занаятчиите ще демонстрират умения и ще обучават деца и желаещи на занаят. Изработените изделия биха могли да бъдат предоставяни за изложба или закупени от посетителите. Разходката по широката алея и разнообразието на занаятчийски умения ще внушава възрожденски дух в деца и посетители.

Местоположението на „Алеята на занаятите“ между приемната зона и зоните за панорамни гледки е предпоставка за оформяне на атрактивен кръгов маршрут в източната част на терена, характеризиращ се с разнообразен релеф.

Зона 9: Колективни спортове

Предназначение: спорт

В тази зона са организирани няколко игрища за спорт: една баскетболна площадка, игрища за бадминтон и две волейболни игрища. Игрищата се намират в падина и е подходящо оформянето на няколко реда с места за сядане, разположени тристранно.

Зона 10: Пикник и BBQ

Предназначение: отдех и хранене

Тема: Историческа гранична зона между Румъния и България

Атракционен маршрут 4 „По границата с Румъния и България“

Зоната за отдих и барбекю е разположена в южната част на територията. Представлява обширно затревено ландшафтно пространство в две части, разделени от съществуващия асфалтиран път. Подходящо предложение на проекта е организиране на 4 или 5 дървени навеса с изградени кавенни огнища за скара. Оформянето на колоните може да стане с каменна облицовка и в този стил биха могли да бъдат допълнени и атрактивни съоръжения, наподобяващи гранични кули и бойници и др. подобни. В исторически план (между двете Световни войни) в близост е минавала границата между България и Румъния. Предвидени са санитарно-хигиенни преместваеми съоръжения, включващи умивални, тоалетни и контейнери за разделно събиране на отпадъци.

Зона 11: Спорт за големи

Предназначение: спорт

Обекти: Минифутболно игрище с трибуни

Изборът на място е свързан с наличието на широка поляна с хресталачна периферия във формирана микроландшафтна зона 9 и близостта до Атракционния комплекс за големи.

Зона 13: Тренинг-зона за туристическо ориентиране и техники за оцеляване

Предназначение: спорт и атракция

В тази зона, заемаща западната част на територията за проектиране могат да бъдат организирани различни по сложност маршрути и палигони за тренировки по спортно и туристическо ориентиране или за упражняване на техники за оцеляване в екстремни условия.

Подобна свободна територия (но с по-сложен релеф) в границите на обекта се намира в близост до източната му граница.

Маршрутите да се организират в зависимост от вида на транспорта и пешеходното движение.

Например: **атрактивен транспорт** – електрически шатъл по маршрут, обхващащ целия комплекс на фиксиран интервал от време

Може да се поръча красива горска каляска, теглена от два или четири коня, с които децата да обикалят по маршрут, който няма стръмни спускания или опасни изкачвания.

При обозначени малки преходи децата могат да се обличат като: две деца в костюм на магаре, други две деца в костюм на еднорог, 10 деца в костюм на стоножка, 10 деца в костюм на горски дракон и т.н.

3.2. Разделяне на зоните в зависимост от времетраенето на престоя и режима на достъпност

Комплексът ще обслужва разнообразни видове отдих – активен и пасивен, и ще акцентира върху информационно-образователна функция на ученическата почивка. Комплексът ще приема различни по възраст и интереси посетители. Важен фокус е образователният център и палатковият лагер, които са значително затворени и контролирани структури.

Различията във функционалното предназначение на части от територията, както и разнообразието от посетители, налагат зонирание на територията според времетраенето на престоя и режима на достъпност.

Образователният център и палатковия лагер са оформени като оградено затворено ядро, сравнително изолирано от по-масовите посетителски потоци и маршрути. В него

се предвижда възможност за временно настаняване и пребиваване за по-дълъг период. Входът в тях ще е строго контролиран.

Останалите части на комплекса са за посещение в рамките на деня и техната достъпност се предвижда да бъде по-свободна. формата на ползване и заплащане трябва да се уточни в процеса на проектиране и конкретизиране на съоръженията, атракционите и услугите, които ще се предоставят.

3.3. Комуникационно-транспортна схема и маршрути

Комуникационно-транспортната схема на комплекса е основана на съществуващата мрежа от асфалтирани алеи и горски пътища от трошен камък, която е практична и подходяща за нуждите на новия комплекс. Съществуващата комуникационна мрежа е практична, целесъобразна и съобразена с релефните особености. От баланса на територията (в следващия параграф) и сравнението на дела на новопроектираните настлани площи със съществуващите към момента се вижда, че тяхното участие нараства от около 6,5 на около 8,5 %, т.е. с 2 %. Проектът предвижда нови пешеходни алеи и пътеки с по-малка ширина в горските масиви, в рамките на Образователния център и нови удобни връзки между главните алеи. Тяхното изграждане няма да наруши характера на местата и да изисква сериозни корекции на релефа (изкопно-насипни работи) и изсичане на дървесна растителност. Изграждането на нови комуникации е наложително, тъй като големи горски територии са почти напълно недостъпни. Всяко по-интензивно посещение на комплекса би концентрирало гостите само по основните главни алеи (сега съществуващите). В това отношение проектът предвижда възможност за разредотоаването им в по-обширни горски територии.

В проектната разработка основните комуникационни елементи са предвидени да следват съществуващите пътища и те представляват 3 сравнително успоредни трасета, започващи от входа на комплекса и достигащи неговите североизточни краища. Те са проведени „по терена“ и дават възможност за движение на автомобилен транспорт (предлагаме да се ползва електрически шатъл за 8-12 пътника), велосипеди, хора в неравностойно положение, детски колички и др. При възстановяването и реконструкцията на тези основни комуникационни оси е допустимо отклонение от трасето им в североизточна посока, поради факта, че там те не са в добро състояние и на практика „се губят“.

Новите основни допълнения на главната алейната мрежа целят създаване на няколко алтернативни затворени маршрути „примки“, по които за се обикалят различни части на комплекса. На места тези нови връзки между съществуващите алеи са трудни, поради наличните стръмни участъци и е наложително реализирането им с поредици от стъпала.

В централната част на комплекса поради оформянето на образователен център с ограничена достъпност се създава алтернативна на съществуващата алея, която го обикаля (докато съществуващата го пресича).

По така изградената алейна мрежа автоматизирания транспорт за обслужване на подвижните единици за отпадъци и тоалетни, за превоз на посетители (атрактивен транспорт – електрически шатъл по маршрут, обхващащ целия комплекс на фиксиран интервал от време), за снабдяване и поддръжка, за аварийни и спешни нужди (пожарна и бърза помощ) може да обслужи всички главни обекти и ядра по основните алеи с усилената настилка. По същите трасета е подходящо оформяне на велоалеи. Останалата част от алеите и горските пътеки са за пешеходно движение и не се нуждаят от усилената настилка. Много от тях е целесъобразно да се изградят с насипен материал (при малки наклони на терена) или каменни или дървени естествени материали (при по-големи наклони).

Движението на автомобили е ограничено до входа на комплекса, където е оформен паркинг за 10 автомобили, 2 товарни коли и 3 автобуса. Допълнително места за паркиране при нужда може да се оформят покрай пътя, свързващ комплекса с главния път Варна-Албена. В комплекса движението на гове изброените превозни средства ще е контролирано и регулирано.

В комплекса са оформени 7 тематични маршрути с различна тематика, дължина и трудност, както и са обособени полигони за ориентирание и овладяване на техники за оцеляване в природата.

3.4.Баланс на територията и устройствени режими. Устройствови показатели.

Според изискванията на Закона за горите и Плана за управление на ПП „Златни пясъци“ допустимата плътност на застрояване на ПИ на територията на парка е 10 %.

Съобразно общата площ от 350000 m² максимално допустимото застрояване е 35 000 m².

Предвидено застрояване съгласно прединвестиционните и обемно-устройствените проучвания – 4548 м² или 1,3%.

Функционалното предназначение на сградите е съобразено с нормативните изисквания – обектите зса за обучение и образование, културно-информационна дейност, спорт и отдих, екологични и научноизследователска дейност.

Вид площи	Площ m ²	Дял, %
Зелени площи /вкл.футболно игрище/	312 100	89,17
Висока растителност	271 800	(77,65)
Ниска растителност	40 300	(11,50)
Застроени площи	4 548	1,30
Автомобилни	1 008	0,29
Пешеходни	30 171	8,62
Спортни (без тревно игрище за минифутбол)	2 173	0,62
Общо	350 000	100,00

3.5.Баланс на ландшафтните пространства и ландшафтно-устройствени мероприятия за изграждането им.

От общия баланс на територията е видно , че балансът между откритите и затворените пространства е изразено е полза на затворените горски ландшафтни пространства (дял на горските масиви - 77,65%, дял на откритите зелени пространства + настилките+спортни игрища = 20,71). Съотношението е близко до 4:1.

Това съотношение е малко подобро спрямо сегашното положение, при което откритите зелени ландшафтни пространства са едва 19940 или 5,69%, а настланите площи са 22 735 или 6,50. Така делът на откритите площи е 12,19% към близо 85% горски масиви и захрастявания или съотношение 7:1. Трябва да се направи важно уточнение, че площите, заети с горска растителност не са точни и в тях влизат много захрастявания покрай пътищата, поляните и „самозалесили се“ горски пътища.

Намаляването на дела на високата растителност е основно за сметка на премахване на захрастявания покрай пътищата (алеите), привнесена нехарактерна растителност като акация (пак там) и отваряне на поляни в нискобонитетни участии от келявгабървите фитоценози или почистване на пионерни храсталачна растителност по периферията на съществуващи поляни. Поддържането на ксеротермни тревни фитоценози е важно с оглед опазването на характерни местообитания на дребните бозайници - хомяците и лалугера, зависи и консервацията на пъстрия и степния пор, както и ценни видове от флората.

Тези мерки всъщност възстановяват баланса между пространствата от годините на активна експлоатация на военната база.

В представения проект се предвижда оформяне на полузакрити ландшафтни пространства със склопеност под и около 60%. Това е мероприятие в нискобонитетните издънкови келявгабърви гори, в които се намалява и делът на подлесните елементи. То се прави с цел подобряване възможностите за ползване на тези гори за рекреация и за да се отворят пространства за развитие на запазените екземпляри и подраст на коренните видове –благун, цер, копривка и др.

Важно изискване при оформяне на пространствата в близост до сградите, както и в по-представителните пространства (на входа на комплекса, на двата форума, покрай алеята на занаятите) да не се внася нехарактерна за парка растителност, което е в разрез с със статута на защитена природна територия - Природен парк, Плана за управление на парка и Режима на опазване на Защитената зона по Natura 2000 „Златни пясъци“. Следва да се използват местни видове с произход от горските разсадници в близките райони. При затревяването е целесъобразно създаване на полидомонантни тревни фитоценози с участието на много местни цветни видове. Това е трудно за реализиране, но с подходяща есктензивна поддръжка на тревните площи и толерантност към самозасяващите се местни видове е постижимо в рамките на 4-5 години.

Друго важно изискване е запазване на едроразмерните застаряващи, съхнещи или изсъхнали дървесни екземпляри. Това е важно с цел съхраняване на специфични хабитати на птици, прилепи, дребни бозайници (златка) и др. целесъобразно е и съхраняването на гъст храсталачен подлес в районите, непригодни за туристическо-рекреационни нужди или в периферията на рекреационните зони. Това ще увеличи местообитанията на малките пойни птици.

Съставили :
арх. ,л.арх.инж. Мл Танов

Геодезия	инж. Л. Николов	
Инж.Геология и Хидрогеология	инж. Н. Попова	

.....
д-р арх. Р. Райновска

.....
проф.,д-р, арх Ат. Ковачев

15.07. 2015а